Kent Dergi

Kültür, Sanat ve Yaşam

Sayı: 07

Sivrihisar Özel Sayısı

KentGO *ile*

BÖLGELERİ KEŞFET

Tarihi, lezzetleri ve hikâyeleriyle
Sivrihisar şimdi **KentGO**'da.

SİVRİHİSAR'A ÖZEL

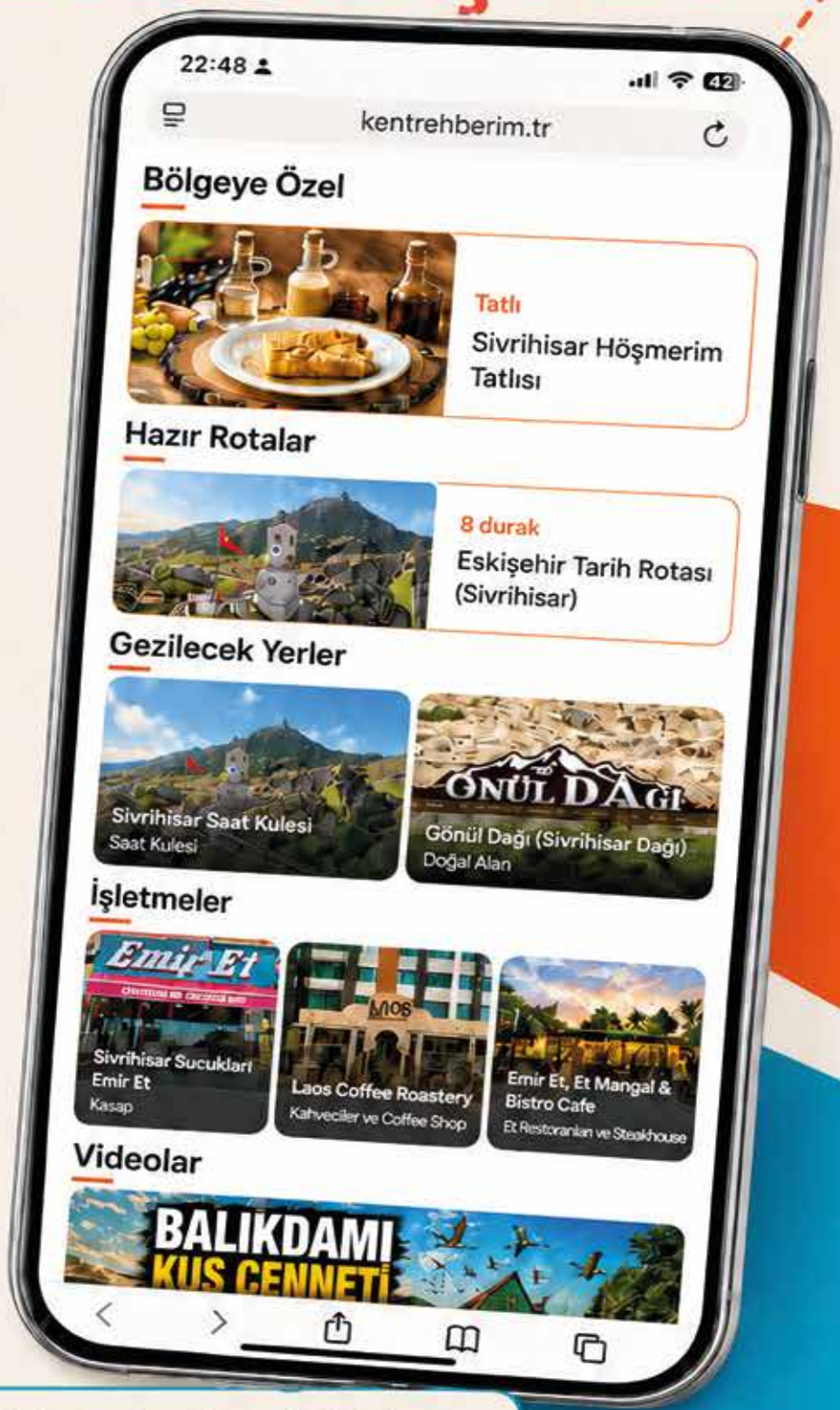
Hazır Rotalar
Sivrihisar'ın en özel rotalarını keşfedin.

Gezilecek Yerler
Tarihi ve doğal güzellikleri kolayca bulun.

İşletmeler
Sivrihisar'ın lezzet ve hizmet duraklarını keşfedin.

Videolar
Sivrihisar'a dair ilham veren videoları izleyin.

İzleyin, gezin, keşfedin.
Sivrihisar'ı bizimle yeniden tanıyın.

Etkinlikler • Gezilecek Yerler • Rotalar • Kulüpler
Şehrindeki gelişmeleri takip et, yeni rotalar keşfet, kulüplere katıl.

KentGO'ya Üye Ol

Sivrihisar'ı keşfet.

KAREKOD

İmtiyaz Sahibi
Özlem Aslan - Ufuk Akçay

Genel Yayın Yönetmeni
Özlem Aslan

Yazı İşleri Sorumlusu
Ufuk Akçay

Yazı Editörü
Tuğba Batır

İçerik Koordinatörü
Av. Sultan Ballı

Yayın Asistanı
Pelin Cankurt

Yayın Ekibi
Özlem Aslan
Ufuk Akçay
Murat Kökdemir
Av. Sultan Ballı
Tuğba Batır
Dr. Av. Ali Önal

Kapak Fotoğrafı
Ufuk Akçay

Derginin Kedisi
Mayk

Sorumlu Müdür
Özlem Aslan

Yayın Türü
Aylık Süreli Yayın

Ücretsiz Dağıtım Noktaları
Oldies Cafe
Red Truck 26
Craft & Co. Workshop Space
Toprak Kitap Kafe
Donkişot Sahaf ve Kitap
Kirli Önlük
Koleksiyoncu Korku Evi
7 Sanat
Palmiye Cafe

Reklam ve İş Birliği
0541 910 26 22
0532 595 43 68
info@kentmedya.tr

Yönetim Yeri
Büyükdere Mahallesi, Ediphan Sokak,
No: 25/12 Odunpazarı, Eskişehir

Basım Yeri
MATBAALOJİ BASIM VE AMBALAJ SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Litros yolu 2. matbaacılar sitesi 2NC1
Zeytinburnu / İstanbul
0212 523 37 37

EDİTÖR'ÜN Notu

Özlem Aslan

Zamana Sığmayan Şehir

Her şehrin kendine özgü bir sesi vardır. Sivrihisar'ın sesi, daha şehre varmadan granit kayalıklardan süzülen rüzgârla başlar; uzaklardan gelen çan sesi sizi yüzyıllardır anlatılmayı bekleyen bir hikâyeye çağırır. İlçeye yaklaştıkça kayalıkların eteklerine kurulan evler, kıvrılan sokaklar ve ufukta beliren Saat Kulesi dikkatinizi çeker.

Taş döşeli yollarda yürürken bugünün telaşının ahşap cumbalar ve sessiz avlular arasında geride kaldığını hissedersiniz. Bu sokaklar Cumhuriyet'in ilk yıllarından kalan hatıraları da taşır. Geçmiş burada bir konağın penceresinde, bir çeşmenin başında ya da asırlık bir yapının gölgesinde yaşamaya devam eden bir hikâyedir.

Sokakların doğal akışı sizi sekiz asırdır ayakta duran Ulu Camii'nin kapısına getirir. İçeri adım attığınızda ahşap direkler arasından süzülen ışıkla dışarıdaki dünya geride kalır. UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki bu yapıda dolaşırken yüzyılların hafızasında yürüdüğünüzü hissedersiniz. Caminin loşluğundan çıktığınızda gözünüz kayalıkların üzerindeki Saat Kulesi'ne takılır. Dar sokaklar sizi yukarı taşırken Sivrihisar'ın çatıları ve bozkır manzarası genişler. Kuleye ulaştığınızda şehir ayaklarınızın altına serilir. O sırada çanın sesi vadide yankılanır, rüzgâra karışıp taş duvarların üzerinden geçer. Bu sesi dinlerken bu toprakların neden binlerce yıldır terk edilmediğini anlarsınız. Pessinus'tan ilçeye döndüğünüzde geçmiş, sokağın sonunda yükselen Ermeni Kilisesi'yle yeniden karşınıza çıkar. Yangının ardından halkın birlikte ayağa kaldırdığı bu yapı, ortak yaşamın hafızasını taşır. Biraz ilerideki Ermeni Hamamı ise geçmişten bugüne ulaşmayı bekleyen sessiz bir mektup gibidir. Yolunuz ardından Zaim Ağa Konağı'na düşer. Ahşap merdivenleri ve yüksek tavanları sizi Cumhuriyet'in kritik günlerine götürür. Buradan tarihî evlere ve bağışlanan rengârenk kilimlerin dünyasına uzanırsınız. Her motif bir dileği, her ilmek yılların hatırasını anlatır. Sivrihisar'ın hikâyesi yapılarda olduğu kadar sofralarda da sürer. Muska baklavasında, dövme sucukta, höşmerimde ve arabaşı sofralarında bu coğrafyanın karakteri saklıdır. Her lezzet, kuşaktan kuşağa aktarılan yaşam kültürünü taşır.

Şehir yeni kapılar açmayı sürdürür. Nasreddin Hoca'nın doğduğu eve vardığınızda asırlık fıkraların neşesi sokağa yayılır. Buradan ayrıldığınızda Metin Yurdanur'un açık hava heykelleri karşılar sizi; sanat, müze duvarlarını aşarak bozkırla bütünleşir. Şehirden uzaklaştığınızda yol Balıkdamı Kuş Cenneti'ne uzanır. Sazlıkların üzerinde süzülen kuşları ve suya vuran ışığı izlerken Sivrihisar'ın taşlardan ibaret olmadığını, rüzgârın, suyun ve gökyüzünün de bu hikâyeye katıldığını anlarsınız. Sivrihisar, gezilecek yerlerin sırayla listelendiği sıradan bir rota değildir; her durağın sizi başka bir hikâyeye taşıdığı yaşayan bir şehirdir. Buraya geldiğinizde bir yapıyı görüp geçmez, bir anlatının içinde yürürsünüz.

Elinizdeki bu dergi, Sivrihisar'ın uzun hikâyesine açılan ilk kapı; devamını okumak için değil, sokaklarında yürümek, çanın sesini kayalıkların arasında dinlemek ve gün batımında şehri Saat Kulesi'nden seyretmek için…

Bir gün mutlaka Sivrihisar'a gelmelisiniz.

BİR KENTİN GELECEĞİNE LİDERLİK ETMEK

Sivrihisar Belediye Başkanı Habil Dökmeci

Ankara'dan Eskişehir'e uzanan yolculuklarda Sivrihisar, çoğu zaman kayalıkların eteklerine kurulmuş etkileyici siluetiyle uzaktan selamlanır. Yol devam eder, ilçe geride kalır. Oysa bu kez ana yoldan ayrılıp ilçe merkezine yöneldiğimizde, uzaktan görünen bu manzaranın ardında çok daha büyük bir hikâye saklandığını fark ettik. Dar sokaklar boyunca sıralanan tarihî yapılar, farklı kültürlerin izlerini taşıyan ibadethaneler, açık hava heykel bahçesi, müzeler, geleneksel üretim biçimleri ve Anadolu'nun hafızasında yer edinmiş önemli isimler…

Kısa bir mola düşüncesiyle girdiğimiz Sivrihisar, her adımda yeni bir ayrıntı göstererek bizi daha uzun bir keşfe davet etti. Bu keşfin merkezinde, geçmişini korurken geleceğini de yeniden şekillendiren bir ilçe vardı. Kent Dergisi olarak Sivrihisar Belediye Başkanı Habil Dökmeci ile bir araya geldik. Tarihî ve kültürel mirasın korunmasından devam eden projelere, kırsal kalkınmadan turizm hedeflerine, yerel değerler üzerine yürütülen çalışmalardan Sivrihisar'ın geleceğine kadar uzanan kapsamlı bir söyleşi gerçekleştirdik. Başkan Dökmeci'ye Sivrihisar'ın bugününü ve yarınını nasıl şekillendirdiklerini sorduk.

2024 yerel seçimleriyle başlayan görev sürecinizde Sivrihisar'ın tarihî mirasını korumak adına hangi adımları attınız?

Öncelikle Sivrihisar'ımıza hoş geldiniz. Kent Dergisi'nin bu sayısını ilçemize ayırmasından büyük memnuniyet duyduk. Sivrihisar'ın tarihini ve değerlerini geniş kitlelere ulaştıracak bu çalışma için teşekkür ediyorum. 2024 yerel seçimlerinin ardından meclis üyelerimiz ve ekibimizle göreve başladık. Bu coğrafyanın insanları olarak ilçemizin ihtiyaçlarını, tamamlanması gereken projeleri ve sürdürülen çalışmaları biliyorduk. Önceki belediye başkanlarımızdan devraldığımız hizmet bayrağını daha ileri taşımak amacıyla çalışmaya başladık.

Sivrihisar, farklı medeniyetlerin iz bıraktığı çok katmanlı bir kültür coğrafyasıdır. Bu nedenle tarihî mirasın korunmasını yönetim anlayışımızın temel başlıklarından biri olarak belirledik.

İlk çalışmalarımızdan biri, Hamamkarahisar Mahallemizdeki tarihî Anadolu Selçuklu Camii'nin restorasyonu oldu. Belediyemizin bütçesiyle yürüttüğümüz çalışmayı tamamlayarak camimizi yeniden ibadete açtık. Ardından halk arasında Gâvur Hamamı olarak da bilinen tarihî Ermeni Hamamı'nda kapsamlı bir restorasyon başlattık. Arkeologlarımızın gözetiminde ve Kültür ve Turizm Bakanlığının ilgili birimleriyle yürütülen çalışmalarda sona yaklaşıyoruz. Kazılarda 18. ve 19. yüzyıllara tarihlenen yapı izleri, yollar ve toprak altında kalmış tarihî katmanlar ortaya çıkarıldı. Zaman zaman "Buna gerek var mıydı?" diye soranlar oluyor. Elbette var. Çünkü Sivrihisar'ın gün yüzüne çıkmayı bekleyen büyük bir tarihî birikimi bulunuyor.

"Tarihini bilmeyen, geleceğine yön veremez" sözü, bizim Sivrihisar'a yaklaşımımızı özetliyor.

Hazırlayan : Ufuk Akçay

UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki Ulu Camii ile tarihî Ermeni Kilisesi'nin restorasyon süreçleri nasıl ilerliyor?

Sivrihisar Ulu Camii, ilçemizin en kıymetli tarihî varlıklarından biridir. Yaklaşık beş-altı yıl önce yapılan restorasyondaki bazı uygulamaların zamanla yapıya zarar verdiği görüldü. İlçe ve İl Müftülüklerimizle koordineli yürüttüğümüz görüşmeler sonucunda, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğünün katkılarıyla kapsamlı bir restorasyon süreci başlatıldı. Yaklaşık 600 gün sürmesi öngörülen çalışmada önceliğimiz, caminin özgün mimarisini, ahşap direklerini ve tarihî atmosferini korumaktır.

Ermeni Kilisesi, Sivrihisar'ın çok kültürlü geçmişinin önemli yapılarından biridir. İlk yapının 1650'li yıllara dayandığı, 1876'daki büyük yangının ardından bugünkü kilisenin 1881 yılında yeniden inşa edildiği bilinmektedir. 2013–2015 yılları arasında gerçekleştirilen restorasyonda tarihî dokuya uygun olmayan uygulamalar yapılmış, iç mekânda özgün yapıyla uyuşmayan boyalar kullanılmış ve bakımsızlık nedeniyle çatı örtüsünde bitkilenme meydana gelmiştir. Belediyemizin mülkiyetinde bulunan kilisede, Ermeni Hamamı'ndaki çalışmaların tamamlanmasının ardından kapsamlı bir restorasyon başlatmayı planlıyoruz. Yapı, restorasyonun ardından Sivrihisar Belediyesi Kültür Merkezi olarak hizmet verecek; sergi, tiyatro, film gösterimi, konser ve söyleşilere ev sahipliği yapacaktır.

Metin Yurdanur Açık Hava Heykel Bahçesi'nin hikâyesini anlatabilir misiniz?

Dünyaca tanınan Sivrihisarlı heykeltıraş Metin Yurdanur'un ilçeye kazandırdığı Açık Hava Heykel Bahçesi, Türkiye'de benzeri az görülen, oldukça özel sanat alanlarından biridir. Burası klasik anlamda duvarlarla çevrili bir müze değil; sanatın doğayla, bozkırla ve Sivrihisar'ın kendine özgü coğrafyasıyla iç içe geçtiği yaşayan bir alandır. Bugün müzede 100'ü aşkın heykel bulunuyor. İlçemizin farklı noktalarında yer alan eserlerle birlikte koleksiyon her geçen gün büyümeye devam ediyor. Göreve geldikten sonra alanda peyzaj ve bakım çalışması yapılmasını önerdik. Metin Hocamız ise bize, "Benim heykellerim otların ve çalıların içinde duracak. Üzerlerinde böcekler gezecek. Sanatım doğanın bir parçası olacak," dedi. Bu sözler aslında onun sanat anlayışını ve bu müzenin ruhunu çok güzel anlatıyor. Biz de bu yaklaşıma saygı duyduk ve alanın doğal dokusunu korumaya özen gösterdik. Bugün buradaki eserler kapalı bir sergi salonunda değil; rüzgârın, toprağın, kuşların ve doğal yaşamın içinde yer alıyor. Mevsimler değiştikçe heykellerin çevresindeki görüntü de değişiyor. Kışın karların, ilkbaharda yeşeren otların, yazın ise bozkırın sarı tonlarının arasında her eser farklı bir anlam kazanıyor. Bu nedenle müze, ziyaretçilerine her gelişlerinde başka bir atmosfer sunuyor.

Karacaoğlan'dan Mustafa Kemal Atatürk'e, Yunus Emre'den Nasreddin Hoca'ya kadar Anadolu'nun kültüründe iz bırakmış önemli isimler burada sanatın diliyle yeniden yorumlanıyor. "Güneşi Yakalayan Çocuklar" da ziyaretçilerin ilgi gösterdiği eserler arasında yer alıyor. İnsanlar burada heykellere bakmakla kalmıyor, her eserin taşıdığı düşünceyi ve hikâyeyi de hissetmeye çalışıyor. Metin Yurdanur Hocamız, Sivrihisar'a yalnızca heykellerden oluşan bir alan değil, kalıcı bir kültür ve sanat mirası kazandırdı. Bizim görevimiz de bu mirası onun sanat anlayışına uygun biçimde korumak, tanıtmak ve daha fazla insanla buluşturmaktır. Özellikle gençlerimizin bu alanı ziyaret etmesini, sanata ilgi duymasını ve Sivrihisar'dan dünyaya ulaşmış böyle kıymetli bir sanatçıyı daha yakından tanımasını önemsiyoruz.

Nasreddin Hoca'nın doğum yeri, mezarı ve ailesine ilişkin araştırmalarda hangi sonuçlara ulaşıldı?

Nasreddin Hoca, Anadolu mizahı ve halk kültürünün en güçlü simgelerinden biridir. Hikâyeleri Balkanlardan Çin'e uzanan geniş bir coğrafyada yaşamayı sürdürüyor ve aradan yüzyıllar geçmesine rağmen insanlara hâlâ aynı sıcaklıkla sesleniyor. Doğduğu yer, Sivrihisar'a bağlı ve bugün Nasreddin Hoca Mahallesi olarak anılan Hortu köyüdür. Doğduğu kabul edilen evin bakımını yaparak içini dönemini yansıtan eşyalarla düzenledik ve ziya-

Hazırlayan: Ufuk Akçay

Röportaj: Habil Dökmeci

retçilerin Hoca'nın yaşadığı kültürel ortamı hissedebileceği bir sergi alanına dönüştürdük. Ulu Camii'nin restorasyonu sırasında bulunan mezar taşının önce Nasreddin Hoca'nın oğlu Ömer'e ait olduğu düşünülmüş ve taş, koruma altına alınmak üzere Sivrihisar Belediyesine taşınmıştır. Prof. Dr. Mehmet Mahur Tulum'un incelemeleri ise taşın Nasreddin Hoca'ya ait olabileceğini ortaya koydu. Prof. Dr. Erol Altınsapan başkanlığında Seydiler Hamamı çevresinde yürütülen kazılarda, Nasreddin Hoca'nın kızı Hatun'a ait olduğu değerlendirilen mezar bulundu. Bugün ise Nasreddin Hoca anıtparkında muhafaza altına alınmıştır. Nasreddin Hoca'ya farklı şehirlerin sahip çıkması bizi mutlu eder. Çünkü o, ortak kültürümüzün çok kıymetli bir parçasıdır. Ancak tarihî gerçeklerin bilimsel belgeler, arkeolojik bulgular ve akademik çalışmalar ışığında doğru biçimde aktarılması gerekir.

Yunus Emre, Hızır Bey ve diğer tarihî şahsiyetler açısından Sivrihisar'ın yeri nedir?

Sivrihisar, önemli âlimler, mutasavvıflar, devlet insanları ve sanatçılar yetiştirmiştir. Bunların başında Yunus Emre gelir. Sarıköy'de doğan Yunus Emre'nin bölgesi bugün Mihalıççık sınırlarında bulunsa da tarihsel olarak Sivrihisar coğrafyasının parçasıdır. İstanbul'un fethinden sonra şehrin ilk kadısı olan Hızır Bey de Sivrihisarlıdır. Ailesine ait izler ve aile üyelerinin mezarları ilçemizde bulunmaktadır. Hamdi Babalar, Şeyh Baba Yusuf, Cafer-i Tayyar Hazretleri'nin anıt kabri ve birçok manevi şahsiyetin hatırası da bu topraklarda yaşamaktadır. Sivrihisar; tarih, tasavvuf, sanat ve devlet geleneğinin buluştuğu önemli bir merkezdir. Bu değerleri belgeler, kitabeler ve bilimsel araştırmalarla gelecek kuşaklara aktarmalıyız.

Saat Kulesi'nin yapılış hikâyesiyle ilgili farklı bilgiler bulunuyor. Araştırmalarınızda neye ulaştınız?

Saat Kulesi, Sivrihisar'ın kent siluetini tanımlayan en önemli yapılardan biridir. İlçeye hangi yönden yaklaşırsanız yaklaşın, kayalıklar üzerinde yükselen kuleyi görürsünüz. Bu yönüyle Saat Kulesi, tarihî bir yapı olmanın ötesinde Sivrihisar'ın simgelerinden biri hâline gelmiştir. Bazı eski kaynaklarda kulenin yerel bir belediye başkanı tarafından yaptırıldığı belirtiliyordu. Araştırmalarımız ise yapının, Osmanlı döneminde saat kulelerinin vilayetlerde ve önemli yerleşimlerde yaygınlaştırılmasına yönelik merkezi uygulamalarla bağlantılı olduğunu gösterdi. Elbette tarih araştırmaları yeni belgeler ve bulgular ortaya çıktıkça gelişmeye devam eder.

Bu nedenle yeni bilgiler ışığında mevcut kabulleri yeniden değerlendirmekten çekinmemeliyiz. Amacımız bir kişiyi öne çıkarmak ya da geçmişte aktarılan bilgileri değersizleştirmek değil, tarihî gerçeği doğru kaynaklarla ve bilimsel bir yaklaşımla gelecek kuşaklara aktarmaktır.

Kilim Müzesi'ndeki yeni düzenleme nasıl olacak?

Türkiye'nin ilk uygulamalı kilim müzelerinden biri Sivrihisar'da açıldı. Biz de müzeyi geliştirerek ilçenin dokuma kültürünü daha güçlü biçimde anlatmayı amaçladık. Ulu Camii'nde yüzyıllarca korunan yaklaşık 400 yıllık kilimlerin günümüze ulaşmasında merhum Orhan Keskin Hocamızın büyük emeği bulunuyor. Varislerinin onayıyla eserleri belediyemiz bünyesine kazandırdık.

Belediye meclisimizin kararıyla müzenin adını Orhan Keskin Kilim Müzesi olarak değiştirdik. Tarihî kilimler burada uygun koşullarda sergilenecek. Dokuma çalışmalarını ESMEK bünyesindeki kadın kurslarımızla ilişkilendirerek geleneksel motiflerin yeni kuşaklara aktarılmasını ve kadınlarımızın üretime katılmasını hedefliyoruz.

Pessinus Antik Kenti'ndeki çalışmaların son durumu nedir?

Pessinus, Anadolu'nun önemli antik yerleşimlerinden biridir. Ana Tanrıça Kybele kültünün merkezlerinden biri kabul edilen kent; Frig, Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerine uzanan çok katmanlı bir tarihe sahiptir. Bu yönüyle Pessinus, farklı medeniyetlerin izlerini bir arada taşıyan çok kıymetli bir arkeolojik mirastır.

Kültür ve Turizm Bakanlığıyla yaptığımız protokol doğrultusunda arkeolojik kazıların yeniden başlamasını sağladık. Kazılar ilerledikçe yeni yapılar, yollar ve gündelik yaşama ilişkin izlerin gün yüzüne çıkacağına inanıyoruz. Ortaya çıkarılacak her buluntu, antik kentin tarihini daha iyi anlamamıza ve bu zenginliği gelecek kuşaklara doğru biçimde aktarmamıza

Hazırlayan: Ufuk Akçay

katkı sağlayacaktır. Amacımız Pessinus'u bir kazı alanı olarak bırakmak değil; ziyaretçi düzenlemeleri, bilgilendirme alanları ve kültür rotalarıyla ulusal ve uluslararası ölçekte tanınan önemli bir arkeoloji merkezi hâline getirmektir.

Zaim Ağa Konağı, havacılık merkezi ve Balıkdamı'nın turizm açısından önemi nedir?

Sivrihisar'ın en önemli avantajı, farklı ilgi alanlarına hitap eden değerleri aynı coğrafyada buluşturmasıdır. Tarih, arkeoloji, inanç, sanat, doğa ve havacılık burada yan yana yer alıyor. Zaim Ağa Konağı, Millî Mücadele tarihimizin önemli hafıza mekânlarından biridir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Ankara dışında gerçekleştirdiği önemli toplantılardan birine ev sahipliği yapmıştır. Sportif Havacılık Merkezi ve Uçan Müze ise Sayın Ali İsmet Öztürk'ün katkılarıyla ilçemize farklı bir değer kazandırıyor. Alanda tarihî uçaklar sergileniyor ve uçuş gösterileri düzenleniyor. Balıkdamı da Türkiye'nin önemli sulak alanları ve kuş cennetleri arasındadır. Doğa fotoğrafçıları ile kuş gözlemcileri için büyük önem taşır. Sivrihisar'a gelen bir ziyaretçi aynı gün içinde tarihî sokakları, müzeleri, Pessinus'u, Balıkdamı'nı ve havacılık merkezini gezebilir. İlçemizin turizm gücü bu çeşitlilikten geliyor.

Nasıl bir yönetim anlayışı benimsiyorsunuz?

Temel anlayışımız, siyasi ayrımları geride bırakarak Sivrihisar'ın ortak değerleri etrafında birleşmek ve kararları ortak akılla almaktır. Temel hizmetler belediyelerin görevidir. Asıl fark, kente yeni kültür alanları, turizm değerleri ve gelecek kuşaklara kalacak eserler kazandırmaktır. Bu anlayışla yaklaşık 50 yıldır ihtiyaç duyulan Şehirlerarası Otobüs Terminali ile Kapalı Pazar Yeri projelerini hayata geçirdik. Ayrıca 650-700 yıllık Seydiler Hamamı'nı restore ederek halkımızın kullanımına sunduk. Tarihî yapıları korurken onlara yeni işlevler kazandırmak, restorasyon yaklaşımımızın temelini oluşturuyor.

Kırsal mahallelere yönelik yaklaşımınız nedir?

Sivrihisar'ın gelişimi kırsaldan başlar. İlçemize bağlı 65 kırsal mahallemiz bulunuyor. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan vatandaşlarımız ilçe ekonomisinin temelidir. Kırsaldaki yaşamı desteklemeden sürdürülebilir kalkınma sağlayamazsınız. Köylerdeki vatandaşlarımız üretmeye devam etmeli, gençler doğdukları yerde gelecek görebilmeli ve temel hizmetlere ulaşabilmelidir. Bu nedenle kırsal mahallelerimizi merkezden ayrı görmüyoruz.

Altyapı hizmetlerinin yanında üretimi destekleyecek, yerel ürünlerin değerini artıracak ve kırsal turizmi geliştirecek projeler üzerinde çalışıyoruz. Sivrihisar'ın gastronomisi, el sanatları ve geleneksel üretimi büyük ölçüde köylerimizde yaşamaya devam ediyor. Bu kültürü korumak ekonomik kalkınmayı da desteklemek demektir.

Son olarak Kent Dergisi okurlarına ne söylemek istersiniz?

Sivrihisar'ı anlatan çok güzel bir sözümüz var:
"Bakarsan tablo, gezersen tarih."

İlçemize uzaktan baktığınızda kayalıkları, Saat Kulesi'ni, tarihî evleri ve minareleriyle bir tablo görürsünüz. Sokaklarına girdiğinizde ise farklı medeniyetlerin izleriyle karşılaşırsınız. Ankara-Eskişehir yolundan geçen vatandaşlarımızdan köprüden geçip gitmemelerini rica ediyoruz.

Sivrihisar'a uğrayarak tarihî sokaklarımızı, müzelerimizi, Ulu Camii'mizi, kilisemizi, Saat Kulemizi, heykel bahçemizi ve konaklarımızı görsünler. Kısa süreliğine gelen bir ziyaretçi, keşfedilecek yerleri gördüğünde burada daha uzun kalmak isteyecektir.

Konaklama tesislerimiz, restoranlarımız ve tarihî konaklarımız misafirlerimizi ağırlamaya hazırdır. Sivrihisar dövme sucuğu, arabaşı, höşmerim ve yöresel tatlarımız da ziyaretçilerimize güzel bir sürpriz olacaktır. Sami Türkmen Bey ve eşi Nurcan Hanım tarafından restore edilerek hizmete açılan Türkmen Konağı da ilçemize önemli bir değer kazandırmıştır.

Kent Dergisi okurlarını Sivrihisar'ın tarihini uzaktan seyretmekle yetinmeyip yerinde görmeye ve yaşamaya davet ediyorum.yetinmeyip yerinde yaşamaya davet ediyorum. Tüm vatandaşlarımızı Sivrihisar'a bekliyoruz.

ESKİŞEHİR'İN İLK DÜNYA MİRASI

SİVRİHİSAR ULU CAMİİ

Sivrihisar'dan dünyaya uzanan hafıza

Sivrihisar'ın dar sokaklarından Ulu Camii'ne doğru yürürken insanı ilk karşılayan şey, gösterişli bir anıtsallık değildir. Yapı, şehrin ortasında ağırbaşlı bir sessizlikle durur. Ancak kapıdan içeri girildiğinde manzara bütünüyle değişir: Ahşap direklerin arasında uzanan yarı karanlık mekân, yüzyılların izini taşıyan kirişler ve ince oyma süslemeler, ziyaretçiyi sekiz asırlık bir zamanın içine çeker. Sivrihisar Ulu Camii, bir ibadet yapısından çok daha fazlasıdır. Siyasi çalkantılara, depremlere, yangınlara ve değişen şehir dokusuna rağmen günümüze ulaşmış, Anadolu'nun en güçlü mimari hafıza mekânlarından biridir. UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınmasının temelinde de bu tarihsel süreklilik, özgün taşıyıcı sistemi ve kuşaktan kuşağa aktarılan ahşap ustalığı bulunur.

Yapının hikâyesi 13. yüzyılın ilk yarısında başlamakta olup, 1231–1232 yıllarında Anadolu Selçuklu dünyasının siyasi ve kültürel açıdan hareketli olduğu bir dönemde inşa edilmiştir. Caminin ilk yapısının banisi Sivrihisarlı kadı Leşker Emir Celaleddin Ali Bey'dir. Bugünkü yapısının ise Selçuklu devlet yönetiminde görev alan Emineddin Mikail tarafından yaptırıldığı kabul edilir.

Taş duvarlarla çevrili yapıyı asıl sıra dışı kılan, çatıyı taşıyan 67 ahşap direktir. Bazıları geometrik ve bitkisel motiflerle süslenen bu direklerin üzerinde, daha eski yapılardan getirildiği düşünülen taş başlıklar da bulunur. Böylece caminin içinde farklı dönemler, sanat anlayışları ve kültürel izler yan yana gelir. Direklerin oluşturduğu düzen, iç mekâna bir ormanda yürüyormuş hissi verir. Her sütun geçmişten bugüne uzanan görünmez bir hikâyeyi de taşır.

Caminin en değerli parçalarından biri, bugün Ulu Camii'nde bulunan kündekâri tekniğiyle hazırlanmış tarihî minberdir. Ahşap parçaların çivi kullanılmadan birbirine geçirilmesine dayanan bu teknik, dönemin ustalık seviyesini gösteren önemli bir örnektir. İnce geometrik düzeni ve dayanıklılığıyla dikkat çeken minberin Horasanlı İbn Mehmed tarafından yapıldığı kabul edilir. Ceviz ağacından oyulmuş dolap kapakları, süslemeli direkler ve ahşap kirişler de Orta Çağ Anadolu'sundaki zanaatkârlığın ulaştığı düzeyi ortaya koyar. UNESCO'nun önem verdiği temel özelliklerden biri de budur: Taş ve tuğla mimarinin hâkim olduğu bir dönemde, ahşap direklerin taşıyıcı unsur olarak kullanıldığı bu camiler günümüze ulaşan nadir yapı geleneğini temsil eder.

Ulu Camii bugünkü görünümüne tek bir inşa döneminde ulaşmadı. Yapı-

Hazırlayan: Özlem Aslan

nın 1439–1440 ve 1778–1779 yıllarında önemli onarımlar geçirdiği bilinir. Minare ise caminin ilk yapımından daha sonraki bir dönemde eklenmiştir. Fatih Sultan Mehmet döneminde İstanbul'un ilk kadısı olacak Sivrihisarlı Hızır Bey'in, 15. yüzyıldaki onarım çalışmalarında rol aldığı aktarılır. Bu müdahale, caminin Sivrihisar'dan yetişen önemli isimler tarafından da sahiplenildiğini gösterir.

2006–2007 yıllarında yapının özgün bölümleri incelendi. 2012–2014 arasında çatı yenilendi, yerinden oynamış kirişler eski konumlarına getirildi, çürüyen ahşap parçalar uygun malzemelerle tamamlandı ve yağmur suyuna karşı önlemler alındı. Her müdahalede geçmişin izlerini korumakla yapının yaşamaya devam etmesi arasında hassas bir denge kurulmaya çalışıldı. Çünkü Ulu Camii, vitrin arkasında sergilenen bir müze eseri değildir. Yüzyıllardır kullanılan, bayramlara, cenazelere ve gündelik hayata tanıklık eden canlı bir ibadet mekânıdır.

Sivrihisar Ulu Camii'nin UNESCO yolculuğu, Anadolu'daki benzer yapılarla birlikte hazırlanan seri miras dosyasıyla başladı. Yapı; Afyonkarahisar Ulu Camii, Ankara Ahi Şerefeddin Camisi, Beyşehir Eşrefoğlu Camisi ve Kastamonu Mahmut Bey Camisi ile birlikte "Anadolu'nun Orta Çağ Dönemi Ahşap Hipostil Camileri" başlığı altında değerlendirildi.

UNESCO Dünya Miras Komitesi, dosyayı 2023 yılında kabul etti. Böylece beş camiden oluşan "Anadolu'nun Orta Çağ Dönemi Ahşap Hipostil Camileri", 1694 referans numaralı seri miras alanı olarak Dünya Mirası Listesi'ne kaydedildi. Sivrihisar Ulu Camii de Eskişehir'in listeye giren ilk kültür varlığı oldu.

Karar, yalnızca yapının yaşına ya da estetik güzelliğine dayanmadı. Ahşap direkler, kirişler, oyma kapılar ve kündekâri minberler; farklı kültürlerin Anadolu'da buluşmasını ve günümüzde az sayıda örneği kalan bir mimari geleneği temsil ediyordu. UNESCO, Ulu Camii'ni artık insanlığın ortak mimari hafızasının parçası olarak kabul ediyordu. Bu tescil, Eskişehir açısından tarihî bir dönüm noktasıdır. Modern şehir yaşamı, üniversiteleri ve sanat kurumlarıyla tanınan Eskişehir'in kültürel kimliğine sekiz asırlık güçlü bir katman eklenmiştir.

Ulu Camii'nin dünya mirası olması, şehrin turizm haritasını merkez ilçelerin dışına taşıma potansiyeline sahiptir. Sivrihisar artık yol üzerinde görülen tarihî bir ilçe değil, dünya ölçeğinde tanınan bir kültür durağıdır.

Ulu Camii çevresinde oluşturulacak rotalar; Alemşah Kümbeti, Saat Kulesi, tarihî Sivrihisar evleri, Ermeni Kilisesi, Nasreddin Hoca'nın doğduğu Hortu ve Pessinus Antik Kenti ile birleştiğinde ilçeyi bütüncül bir kültür destinasyonuna dönüştürebilir.

Ancak UNESCO unvanının gerçek değeri ziyaretçi sayısıyla ölçülemez. Önemli olan, gelen ziyaretçiye nitelikli bir deneyim sunmak; yerel esnafı, rehberleri, konaklama işletmelerini ve üreticileri bu sürecin parçası hâline getirmektir.

Dünya Mirası Listesi'ne girmek bir hikâyenin sonu değil, daha büyük bir sorumluluğun başlangıcıdır. Ahşap yapılar; nem, yangın, böceklenme, yanlış müdahale ve yoğun kullanıma karşı son derece hassastır. Bu nedenle caminin taşıyıcı sistemi, ahşap elemanları ve mimari bütünlüğü düzenli olarak izlenmelidir. Zaman içinde oluşan aşınmalar nedeniyle Ulu Camii'nde kapsamlı bir restorasyon süreci başlatılmıştır. Çalışmalar sırasında yapının özgün taşlarının, ahşap direklerinin, kirişlerinin ve süslemelerinin mümkün olan en az müdahaleyle korunması hedeflenmektedir. Çünkü restorasyonun amacı yapıyı yenilemek değil, onu var eden tarihî izleri geleceğe taşımaktır.

Yanlış bir müdahale sekiz yüzyıllık bilginin kaybolmasına neden olabilir; doğru bir çalışma ise gelecek kuşaklara bırakılan güçlü bir mirasa dönüşür. Sivrihisar Ulu Camii'nin dünya tarihi açısından önemi, devasa ya da gösterişli bir yapı olmasından kaynaklanmaz. Onu değerli kılan, Orta Çağ insanının malzemeyle, inançla ve mimariyle kurduğu ilişkinin bugün hâlâ okunabiliyor olmasıdır.

Taş duvarların içinde yükselen 67 ahşap direk yalnızca bir çatıyı taşımıyor. Selçuklu şehir kültürünü, ahşap ustalarının bilgisini, Sivrihisar halkının inanç hayatını ve geçmişi koruma iradesini de ayakta tutuyor. Restorasyon tamamlandığında Ulu Camii yeniden kapılarını açacak. Ziyaretçilerin karşısına çıkacak olan şey yenilenmiş bir yapıdan çok daha fazlası olacak: Geçmişin izleri silinmeden yaşatılmış, dünya mirası olmanın sorumluluğuyla korunmuş sekiz asırlık bir hafıza…

Çünkü bazı yapılar bulundukları şehre aittir. Bazıları ise bir şehirden doğar, zamanla bütün insanlığın hikâyesine dönüşür. Sivrihisar Ulu Camii artık o yapılardan biridir.

Hazırlayan: Özlem Aslan

TAŞLARIN SESSİZ BEKÇİSİ

Sivrihisar'ın kayalıklarında yüzyılı aşan bir hafıza yükseliyor.

Sivrihisar Saat Kulesi, kayalıkların üzerinde yükselen taş gövdesiyle ilçenin en güçlü simgelerinden biridir.

Bir asrı aşkın süredir yalnızca zamanı göstermiyor, kentin değişen yaşamını, ortak hafızasını ve Sivrihisar'ın geçmişten bugüne taşıdığı kültürel kimliği de temsil ediyor.

SİVRİHİSAR SAAT KULESİ

Hazırlayan: Tuğba Batır

Sivrihisar'ın sarp kayalıkları üzerinde yükselen Saat Kulesi'nin hikâyesi, Osmanlı'nın son dönemlerinde şehir hayatının yeni bir düzene kavuşmaya başladığı yıllarda yazıldı.

İnsanların zamanı güneşin yönünden, ezan vakitlerinden ya da kişisel saatlerden takip ettiği bir dönemde, bütün şehrin görebileceği ve sesini duyabileceği ortak bir saat yapılması düşünüldü. Bunun için sıradan bir meydan yerine Sivrihisar'a hâkim kayalıklar seçildi. Böylece kule, daha ilk günden şehrin simgelerinden biri hâline geldi.

Kulenin yapım tarihi konusunda farklı bilgiler bulunuyor. Yaygın anlatımda 1899 yılı ile dönemin kaymakamı Mahmut Bey'in adı geçse de Osmanlı arşivlerine dayanan araştırmalar, Mahmut Bey'in 1897'de Sivrihisar'dan ayrıldığını gösteriyor. Bu nedenle kulenin, II. Abdülhamid'in tahta çıkışının 25. yılı dolayısıyla 1900–1901 yıllarında, Kaymakam Mustafa Tevfik Efendi döneminde tamamlandığı görüşü daha güçlü kabul ediliyor.

Kitabesinin bulunmaması kesin bir tarihlendirme yapılmasını güçleştirse de Saat Kulesi, Osmanlı modernleşmesinin Sivrihisar'daki en dikkat çekici eserlerinden biridir. Moloz taş ve tuğlayla inşa edilen kule, kayalığın doğal bir uzantısı gibi yükselir. Dört yöne bakan saat kadranları şehrin farklı noktalarından görülebilir. Avrupa'dan getirilen saat mekanizması ise yaklaşık 300 kilogram ağırlığındaki tunç çanın tam ve yarım saatlerde çalmasını sağlar. Kayalıklarda yankılanan bu ses, bir dönem çarşıdaki esnaftan tarlasına giden çiftçiye kadar herkes için ortak zamanın habercisi olmuştur.

Yıllar içinde şehir değişti, kuşaklar yenilendi; kule ise kayalıkların üzerindeki yerini korudu. Savaşlara, dönüşen şehir yaşamına ve sayısız hatıraya tanıklık etti. Aralık 2006'da tarihî çanının çalınması Sivrihisarlıları derinden etkiledi. Yaklaşık 10 ay sonra bulunan çanın yeniden yerine asılması, şehirle kule arasında kurulan bağın ne kadar güçlü olduğunu bir kez daha gösterdi.

Bugün Saat Kulesi, Sivrihisar'ın önemli seyir noktalarından ve turizm simgelerinden biridir. Kayalıkların arasından zirveye çıkan yolun sonunda tarihî evlerin kızıl kiremitli çatıları, dar sokaklar, minareler ve uçsuz bucaksız bozkır aynı manzarada buluşur. Özellikle gün doğumu ve gün batımında taşların üzerine düşen ışık, şehrin görünümünü bütünüyle değiştirir. Fotoğraf çekmek, manzarayı seyretmek veya rüzgârın sesini dinlemek için bile buraya çıkmaya değer.

Kulenin hemen yanında hizmet veren Teras Cafe 26 da manzaraya karşı dinlenmek isteyenler için keyifli bir duraktır. Bir fincan kahve ya da çay eşliğinde Sivrihisar'ı yukarıdan seyretmek, Saat Kulesi ziyaretini tamamlayan güzel bir deneyim sunar.

Saat Kulesi'ne çıkmak, Sivrihisar'ın geçmişini ve bugününü tek bir manzarada görmektir. Zirveye ulaştığınızda şehir, kayalıkların eteklerinden bozkırın ufkuna kadar ayaklarınızın altına serilir. Sivrihisar'ın ruhunu yakından tanımak ve yolculuğunuzdan unutulmaz bir manzarayla ayrılmak istiyorsanız Saat Kulesi, görmeniz gereken en özel duraklardan biridir.

Hazırlayan: Tuğba Batır

PESSINUS
Antik Kenti

Kybele'nin kutsal kentinden Roma'ya uzanan çok katmanlı bir miras

Sivrihisar'ın Ballıhisar Mahallesi'nde yer alan Pessinus Antik Kenti; Hititlerden Friglere, Roma'dan Bizans'a uzanan çok katmanlı geçmişiyle Anadolu arkeolojisinin önemli merkezlerinden biri. Kent Dergisi'nin Sivrihisar özel sayısı için Pessinus Kazı Başkanı Doç. Dr. Adem Yurtsever ile antik kentin tarihsel önemini, Kybele kültünü, kazı çalışmalarını ve geleceğe yönelik projeleri konuştuk.

Pessinus'un tarihsel geçmişinden söz edebilir misiniz?

Pessinus, binlerce yıllık geçmişe sahip ve yerleşim sürekliliğinin izlenebildiği önemli bir antik kenttir. Sivrihisar ilçe merkezinde daha çok Türk-İslam eserleri görülürken, Pessinus'ta tarih çok daha erken dönemlere kadar uzanıyor. Kazılarda Hitit Dönemi'ne ait sınırlı da olsa yerleşim izleri tespit edildi. Ardından Frig Dönemi'nde burada güçlü bir yerleşim gelişti. Helenistik Dönem'de kent daha belirgin bir merkez hâline geldi. Şu anda üzerinde bulunduğumuz alanda Helenistik Dönem'e ait bir iç kalenin, yani sitadelin üzerine kurulmuştur. Romalılar bu yapıyı kaldırarak üzerine büyük bir tapınak kompleksi inşa etmişlerdir. Özellikle Augustus ve Tiberius dönemlerinde Pessinus, güçlü bir Roma kenti kimliği kazanmıştır. Bizans Dönemi'nde de önemini koruyan yerleşim, daha sonra Türk-İslam dönemiyle devam eden tarihsel sürecin bir parçası olmuştur.

Pessinus'u Eskişehir ve Türkiye açısından önemli kılan nedir?

Pessinus'un en dikkat çekici yönlerinden biri, Ana Tanrıça Kybele kültüyle olan ilişkisidir. MÖ 3. yüzyılın sonlarında, Roma'nın Hannibal ile yürüttüğü İkinci Pön Savaşı sırasında kehanetlere başvurulur. Kehanete göre Kutsal Ana Roma'ya getirilirse savaş kazanılacaktır. Roma'dan gelen elçiler, Bergama Krallığı üzerinden Pessinus'a ulaşır. Buradan "baetylus" olarak adlandırılan kutsal taş, beraberindeki kültle birlikte MÖ 204 yılında Roma'ya götürülür. Ana Tanrıça burada "Magna Mater" adıyla Roma dünyasına kabul edilir. Roma'nın savaştan galip çıkmasının ardından Pessinus'a duyulan ilgi artar. Bergama Krallığı'nın burada bir tapınak ve mermer stoa inşa ettirdiğini, Augustus ve Tiberius dönemlerinde ise büyük bir kutsal alan düzenlemesi yapıldığını biliyoruz. Bu süreç, Pessinus'un giderek belirgin bir Roma kenti kimliği kazanmasını sağlamıştır.

Pessinus'un dinî tarih açısından önemi ve hac merkezi kimliği hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Pessinus, Kybele kültünün önemli merkezlerinden biri olduğu için antik çağda hac amacıyla ziyaret ediliyordu. Kutsal kentte ya da çevresindeki nekropollerde gömülmek de ayrıcalıklı

Hazırlayan: Ufuk Akçay

kabul ediliyordu. Kent, paganizmden Hristiyanlığa geçiş sürecinde de önemli bir yere sahiptir. İmparator Julianus döneminde pagan kültlerini yeniden canlandırmaya yönelik çalışmalar yürütülmüş, onun ölümünün ardından Hristiyanlaşma süreci yeniden güç kazanmıştır. Tarihî yollar üzerindeki konumu sayesinde Pessinus aynı zamanda önemli bir ticaret ve geçiş merkezi olmuştur.

Pessinus'taki kazıların geçmişi nasıl başladı?

Resmi kaynaklara göre sistemli arkeolojik kazılar, 1967 yılında Belçika'daki Ghent Üniversitesi adına Prof. Dr. Pierre Lambrechts 1967–1973, Prof. Dr. John Devreker 1987–2008, Ardından Prof. Dr. Gocha R. Tsetskhladze ise 2009–2013 yılları arasında çalışmıştır. Son dönemde ise Anadolu Üniversitesi ve Kültür ve Turizm Bakanlığının destekleriyle kazı başkanlığını ben sürdürüyorum. Görev sürem henüz yeni olduğu için büyük bir keşiften söz etmek için erken. Ancak Pessinus, bugüne kadar ortaya çıkarılan yapıları ve buluntularıyla zaten çok değerli bir kenttir. 1970'li ve 1980'li yıllarda Pessinus oldukça popüler bir destinasyondu. Gezginlerin ve hippilerin uğrak noktalarından biriydi. Ballıhisar'ın, çekimlerinin bir bölümü burada gerçekleştirilen Sarı Mercedes filmiyle kurduğu bağ da bölgenin kültürel hafızasında önemli bir yer tutuyor.

Geleceğe yönelik projeleriniz neler?

Öncelikli hedeflerimizden biri, antik dönemde Gallos Nehri'nin geçtiği düşünülen kanal hattını ortaya çıkarmaktır. Dönemin kentini; ortasından nehir geçen, iki yanında stoalar ve sütunlu caddeler bulunan hareketli bir yerleşim olarak düşünmek gerekir. Tapınak alanındaki kazılar tamamlandıktan sonra üç boyutlu canlandırmalar ve çağdaş sergileme yöntemleriyle Pessinus'u güçlü bir kültür turizmi merkezine dönüştürmek istiyoruz. Tapınak, önündeki toplanma alanı ve daha ileride bulunan dört tarafı revaklarla çevrili avlu, yani quadriporticus, Roma kent planlamasının Anadolu'daki önemli uygulamalarındandır. Bu yapıları koruyup doğru şekilde sergileyebilirsek Pessinus'a, Eskişehir'e ve ülke turizmine önemli katkı sağlamış olacağız.

Pessinus'un geçmişteki kent yaşamını ve bugün hak ettiği ilgiyi görüp görmediğini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Antik çağda Pessinus; tapınağı, sütunlu caddeleri, nehri, tiyatrosu ve çevresindeki nekropolleriyle oldukça etkileyici bir kentti. İnsanlar sütunlu caddelerde yürüyor, nehir kenarında vakit geçiriyordu; çevredeki platolara ise nekropoller yayılıyordu. Frig kültüründen gelen inanç dünyası, Roma Dönemi'nde gelişmiş bir kent düzeniyle bütünleşmişti. Bugün Anadolu Üniversitesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ve Sivrihisar Belediyesi kazıları destekliyor. Ancak arkeolojik çalışmalar uzun soluklu ve maliyetli süreçlerdir. Maddi imkânlar ve tanıtım desteği arttıkça Pessinus'u çok daha güçlü bir kültür turizmi merkezine dönüştürmek mümkün olacaktır. İnsanlar sütunlu caddelerde yürüyor, nehrin kenarında vakit geçiriyor, çevredeki platolarda nekropoller yükseliyordu. Bütün bunlar bir araya geldiğinde son derece etkileyici bir kent dokusu ortaya çıkıyor.

Pessinus bugün ziyaret edilebiliyor mu?

Pessinus, ören yeri statüsünde ve ziyarete açık bir alandır. Bazı bölgelerde koruma amacıyla güvenlik önlemleri uygulanıyor. Özellikle nekropol alanları kameralarla izleniyor ve sahada görevli bekçimiz bulunuyor. Ziyaretçiler tapınak alanını ve kazı evi bahçesinde sergilenen bazı eserleri görebilirler. Biz de sahada olduğumuz zamanlarda soruları yanıtlayarak antik kenti anlatmaya çalışıyoruz.

Antik kentin büyüklüğü hakkında ne söyleyebiliriz?

Ballıhisar Mahallesi'ni ve çevresindeki platoları birlikte düşündüğümüzde oldukça geniş bir arkeolojik alandan söz ediyoruz. Pessinus, bugün görülen tapınak kalıntılarından ibaret değildir. Tekören'de Frig kutsal alanı, basamaklı altar ve Frig mezarı; İstiklalbağı'nda ise antik mermer ocağı bulunuyor. Bu alanlar Sivrihisar merkezine kadar uzanan büyük bir tarihsel peyzajın parçalarıdır. Pessinus'u ziyaret edenlerin Tekören ve İstiklalbağı güzergâhlarını da görmelerini öneriyorum. Böylece bölgenin Friglerden Roma'ya uzanan tarihsel bütünlüğü daha iyi anlaşılabilir.

Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Burada büyük bir ekip çalışması yürütüyoruz. Anadolu Üniversitesi mezunları ve stajyer öğrencilerimiz sabahın erken saatlerinden akşama kadar büyük bir özveriyle çalışıyorlar. Her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum

Hazırlayan: Ufuk Akçay

SURP YERRORTUTYUN ERMENİ KİLİSESİ

Surp Yerrortutyun Kilisesi, Sivrihisar'ın tarihini farklı kültürlerin bıraktığı izlerle birlikte okuyabilmek için görülmesi gereken yapılardan biridir.

İlçede Ulu Camii, Alemşah Kümbeti, tarihî konaklar ve Saat Kulesi gibi önemli eserlerin yanında yükselen kilise, Sivrihisar'ın geçmişte farklı inançların ve toplulukların bir arada yaşadığı çok kültürlü bir yerleşim olduğunu hatırlatır. Bu yönüyle yapı, ilçenin tarihini daha geniş ve bütünlüklü bir bakışla anlamaya yardımcı olur. Aynı zamanda Sivrihisar'ın farklı yüzyıllarda burada yaşamış toplulukların ortak hafızasını taşıyan bir şehir olduğunu görünür kılar.

Yapının kesme taş cephesi, yüksek kemerli pencereleri, kırmızı kiremitli çatısı ve kubbesi, ziyaretçiye etkileyici bir mimari görüntü sunar. Kilisenin çevresindeki kayalıklar, geleneksel Sivrihisar evleri ve geniş bozkır manzarası da bu deneyimi tamamlar.

Günün farklı saatlerinde değişen ışık, taş yüzeylerde başka tonlar oluştururken yapının anıtsal görünümünü daha da belirginleştirir. Sabahın yumuşak ışığında daha sakin, gün batımında ise daha dramatik bir görünüm kazanan yapı, özellikle fotoğrafçılar için güçlü kareler sunar.

Burayı görmek, yalnızca tarihî bir binayı ziyaret etmek anlamına gelmez. Kilisenin önünde durduğunuzda, bir zamanlar burada yaşayan insanların hayatlarına, inançlarına ve kentle kurdukları bağa da yaklaşmış olursunuz. Yapının sessizliği, geçmişte bu mekânda yaşanan buluşmaları, törenleri ve ortak hatıraları düşünmeye davet eder. Taş duvarların arasında yankılanan duaları, bayram günlerini ve kuşaktan kuşağa aktarılan hikâyeleri hayal etmek, ziyaretin anlamını derinleştirir.

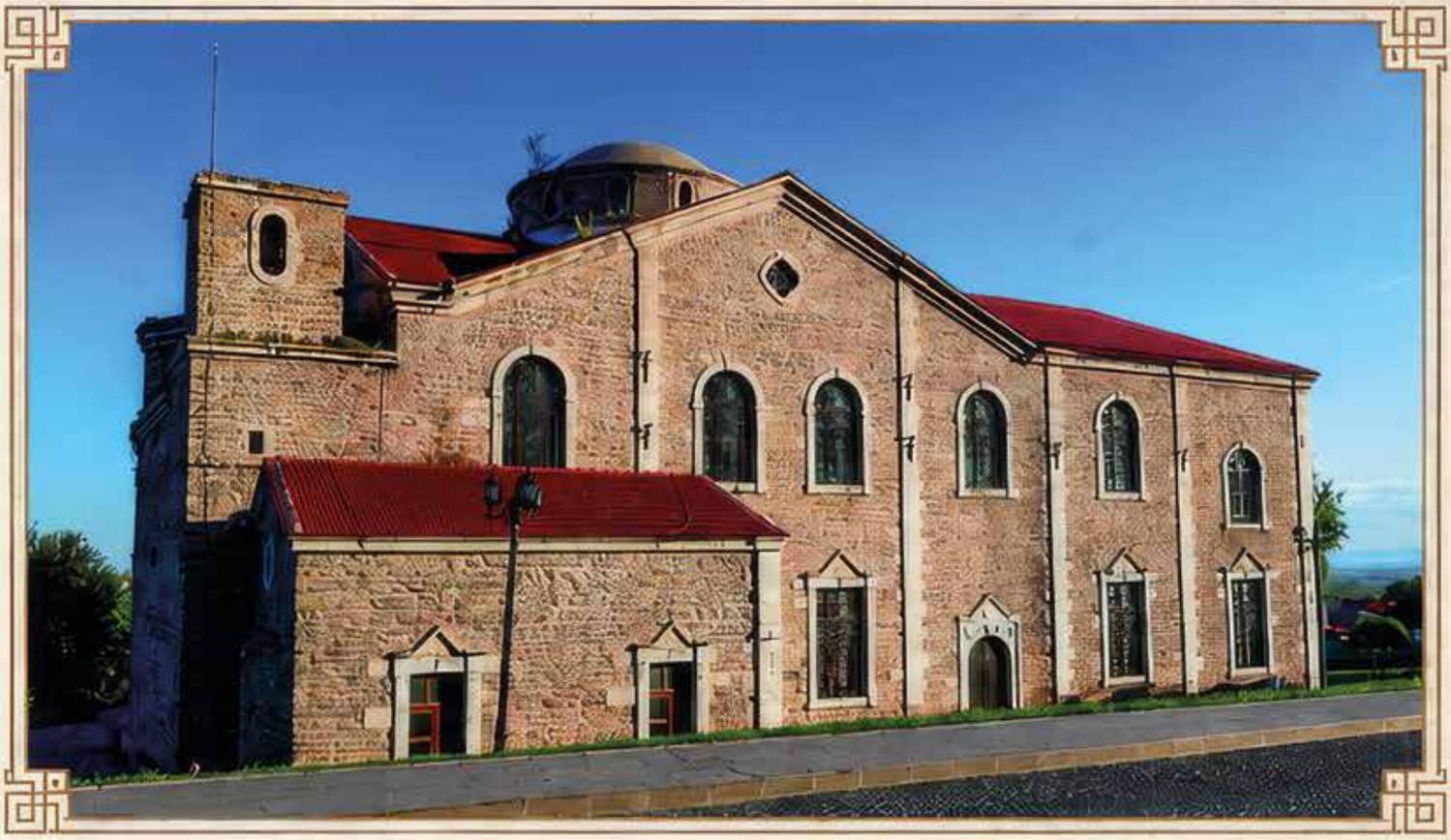
Surp Yerrortutyun, geçmişin tamamen kaybolmadığını; doğru korunduğunda taşların, pencerelerin ve sessiz mekânların bile bir şehrin hikâyesini gelecek kuşaklara aktarabileceğini gösterir. Bu nedenle kilise, mimari açıdan olduğu kadar toplumsal hafıza ve kültürel miras bakımından da güçlü bir anlam taşır.

Sivrihisar'ın tarihî merkezinde yapılacak bir gezi sırasında kilise; Saat Kulesi, Ulu Camii, tarihî evler ve çevredeki diğer kültür varlıklarıyla birlikte değerlendirildiğinde daha anlamlı bir rota ortaya çıkarır. Yapılar arasındaki yakınlık, ziyaretçiye farklı dönemlerin ve kültürlerin izlerini kısa bir yürüyüş içinde görme fırsatı sunar. Böylece dinî mimariden geleneksel konut dokusuna, taş işçiliğinden kent manzarasına uzanan zengin bir tarih deneyimi yaşanabilir.

Bu rota boyunca geçmişin farklı katmanları aynı kent dokusu içinde yan yana hissedilir. Kilise, bu bütünlüğün içinde hem mimari bir odak noktası hem de düşünmeye çağıran sessiz bir tanık gibi durur. Mimarlık, kültür tarihi, fotoğraf ve kent belleğine ilgi duyan ziyaretçiler için Surp Yerrortutyun Kilisesi, ilçenin en güçlü ve düşündürücü duraklarından biridir.

Hazırlayan: Özlem Aslan

Sivrihisar'ın kayalıkları eteklerinde yükselen Surp Yerrortutyun Ermeni Kilisesi'nin hikâyesi, 17. yüzyılın ortalarına uzanır. Adı "Kutsal Üçlü" anlamına gelen ilk kilisenin 1650 yılında inşa edildiği kabul edilir. Yapı, uzun yıllar Sivrihisar'daki Ermeni cemaatinin inanç hayatının merkezlerinden biri oldu; ibadetlerin yanı sıra bayramların, törenlerin, buluşmaların ve ortak hatıraların yaşatıldığı toplumsal bir mekân niteliği taşıdı. Böylece kilise, cemaat yaşamının önemli buluşma noktalarından biri hâline geldi.

Kentin değişen hayatına yüzyıllar boyunca tanıklık eden ilk yapı, 1876'daki büyük yangında ağır hasar gördü. Buna rağmen Sivrihisar Ermeni cemaati, geçmişleriyle kurdukları bağın yok olmasına izin vermedi. Cemaatin katkılarıyla başlayan yeniden inşa süreci, bir ibadethanenin onarılmasının ötesinde, ortak hafızanın yeniden ayağa kaldırılması anlamına geliyordu. Bu çaba, dönemin toplumsal dayanışmasını ve yapıya duyulan güçlü aidiyeti de açık biçimde ortaya koyuyordu.

Bugün gördüğümüz anıtsal kilise, bu çalışmaların ardından 1881 yılında tamamlandı. Kesme taş cephesi, yüksek kemerli pencereleri, üç nefli bazilikal planı ve merkezî kubbesiyle yapı, dönemin mimari anlayışını yansıtan etkileyici bir eser hâline geldi. Yerel taşın sıcak rengi ve kırmızı kiremitli çatısı nedeniyle halk arasında "Kızıl Kilise" olarak da anılan yapı, Sivrihisar'ın kayalık silueti ve geleneksel evleriyle güçlü bir bütünlük oluşturdu. Anıtsal görünümüyle kent dokusunda belirgin bir yer edinen kilise, zamanla Sivrihisar'ın en dikkat çekici yapılarından biri oldu.

Kilise, ibadet mekânı olmasının ötesinde, farklı kültür ve inançların yan yana yaşadığı Sivrihisar geçmişinin önemli bir tanığıydı. Taş duvarlarında dualaların, doğumların, evliliklerin, ayrılıkların ve kuşaktan kuşağa aktarılan hatıraların izleri birikti.

Bu nedenle yapı, mimari bir eserden fazlası; bir topluluğun kentte bıraktığı kültürel hafızanın somutlaşmış hâlidir. Kilisenin varlığı, Sivrihisar'ın geçmişte taşıdığı çok kültürlü yapıyı bugün de görünür kılmaya devam eder.

20. yüzyılda Sivrihisar'daki Ermeni nüfusu azaldı ve kilise zamanla ibadet işlevini kaybetti. Uzun yıllar kullanılmayan yapının iç süslemeleri, freskleri ve bazı mimari ayrıntıları zarar gördü. Buna rağmen taş duvarları, ana planı, kubbesi ve anıtsal görünümü büyük ölçüde ayakta kaldı. Zamanın yıpratıcı etkisine karşı direnen yapı, sessizce de olsa kentin geçmişine tanıklık etmeyi sürdürdü.

2000'li yıllarda başlayan koruma çalışmaları, kilisenin yeniden görünür olmasını sağladı. Restorasyon projeleriyle özgün mimari karakterinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amaçlandı. Günümüzde aktif bir ibadethane olarak kullanılmasa da Surp Yerrortutyun Kilisesi, sessizliğiyle geçmişten söz etmeye devam ediyor. Yangınlardan, terk edilmişlikten ve zamanın yıpratıcı etkisinden geçerek bugüne ulaşan yapı, Sivrihisar'ın çok katmanlı tarihini taşlarında saklayan güçlü bir kültür mirasıdır.

1650 İlk Kuruluş

1876 Yangın

1881 Yeniden İnşa

Günümüz Koruma ve Restorasyon

Hazırlayan: Özlem Aslan

SİVRİHİSAR'IN

GİZLİ SUYU Ermeni Hamamı

SUYUN, BUHARIN VE HAFIZANIN İÇİNDEN

Halk arasında "Gavur Hamamı" adıyla bilinen 19. yüzyıl yapısı, arkeolojik kazı, belgeleme ve restorasyon çalışmalarıyla yeniden Sivrihisar'ın kültürel mirasına kazandırılıyor.

Eskişehir'in köklü tarihî dokusuyla öne çıkan ilçesi Sivrihisar'da, kültür varlıklarının korunmasına yönelik çalışmalar sürüyor. Yazıcıoğlu Kayalıkları'nın yamacında bulunan ve literatürde Ermeni Hamamı olarak anılan yapı da bu çalışmaların yürütüldüğü önemli eserlerden biri. Yapının kesin inşa tarihini ve banisini gösteren bir kitabe ya da vakfiye henüz bilinmiyor. Bununla birlikte halvet hücrelerinin giriş kemerlerinde görülen 1867 ve 1868 tarihli kabartmalar, hamamın 19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edilmiş olabileceğini düşündürüyor. Geleneksel Osmanlı hamam mimarisinin planlama, su dağıtımı ve ısıtma özelliklerini taşıyan yapı, Sivrihisar'ın çok katmanlı toplumsal geçmişine de tanıklık ediyor. Yapıda yürütülen arkeolojik çalışmalar, ortaya çıkarılan mimari izler ve restorasyon süreci hakkında Uzman Arkeolog Melih Özcan ile konuştuk.

Suyun, buharın ve hafızanın taş duvarlarda buluştuğu yer.

Melih Bey, öncelikle bizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Arkamızda gördüğümüz tarihî yapı hakkında bilgi verebilir misiniz?

Hoş geldiniz. Arkamızda gördüğünüz yapı, halk arasında "Gavur Hamamı", kaynaklarda ve literatürde ise "Ermeni Hamamı" olarak anılan nitelikli bir tarihî eserdir.

Yapının vakfiyesine, banisine veya kesin inşa tarihine ilişkin elimizde doğrudan bir yazılı belge bulunmuyor. Bununla birlikte halvet bölümlerinin giriş kemerlerinde yer alan kabartmalarda 1867 ve 1868 tarihleri görülüyor. Bu verilerden hareketle yapının 19. yüzyılın ikinci yarısında inşa edildiği değerlendiriliyor.

Kuzey-güney doğrultusunda uzanan dikdörtgen planlı yapı; ılıklık, sıcaklık, halvet hücreleri, su haznesi ve külhan gibi geleneksel hamam bölümlerinden oluşuyor. Bu bölümlerin önemli bir kısmı, zaman içinde uğradığı tahribata rağmen günümüze ulaşmayı başardı.

Yapının çevresinde yürütülen arkeolojik çalışmalardan ve ortaya çıkarılan mimari ayrıntılardan söz eder misiniz?

Projede ağırlıklı olarak arkeolojik kazı ve belgeleme aşamasında görev aldım. Yapının çevresinde gerçekleştirdiğimiz kazılarda, özellikle güney cephede, yani ön bölümde, 19. yüzyıl sokak dokusunu yansıttığını değerlendirdiğimiz taş döşeli bir zemin ortaya çıkardık.

Çalışmalar sırasında yapıyı çevreleyen dış istinat duvarına ait izlerle de karşılaştık. Külhan bölümünün arkasında ise tek yüzlü örgü tekniğiyle yapılmış duvar sıraları ve eğimli bir taş döşeme tespit ettik. Bu alanların hamamın kullanıldığı dönemde odunluk veya depolama alanı olarak değerlendirilmiş olabileceğini düşünüyoruz.

Ortaya çıkarılan bu mimari izler, yapının kullanım süresi boyunca değişen ihtiyaçlara göre biçimlendiğini ve çevresindeki yardımcı alanlarla birlikte işleyen bir bütün oluşturduğunu gösteriyor.

Sivrihisar'ın yüksek ve kayalık bir noktasında bulunan hamama suyun nasıl ulaştırıldığı biliniyor mu?

Yapının su sistemi, dönemin mühendislik bilgisi bakımından oldukça dikkat çekici. Literatürde Yazıcıoğlu Kayalıkları olarak geçen doğal yükseltiler üzerinden hamama ulaşan bir su hattının bulunduğunu değerlendiriyoruz.

Kazı çalışmalarında, bu sistemle ilişkili olduğunu düşündüğümüz pişmiş toprak künk parçalarına ulaştık. Üst kotlardan getirilen suyun, bu hatlar aracılığıyla hamamın su haznesine aktarılmış olması muhtemel.

Su haznesinde biriktirilen su külhanda yakılan ateşle ısıtılıyor, sıcak hava ise döşeme altındaki kanallar ve duvarlara yerleştirilen künkler aracılığıyla yapının sıcaklık bölümüne dağıtılıyordu.
Bu sistem, hamamın yalnızca mimari açıdan değil, su ve ısı mühendisliği bakımından da özenle planlandığını gösteriyor.

Restorasyon başlamadan önce yapının fiziksel durumu nasıldı? Ermeni Hamamı, Sivrihisar'ın kültürel mirası açısından nasıl bir önem taşıyor?

Çalışmalara başladığımızda yapının taşıyıcı beden duvarlarının önemli bir bölümü ayaktaydı. Ancak uzun süre kullanılmaması ve doğa koşullarına açık kalması nedeniyle kubbelerinde, köşe geçişlerinde ve örtü sisteminde ciddi bozulmalar meydana gelmişti.

Restorasyon uygulamalarıyla yapının taşıyıcı sistemi güçlendiriliyor ve zaman içinde kaybolan mimari bütünlüğünün yeniden okunabilir hâle getirilmesi amaçlanıyor. Ermeni cemaatiyle ilişkilendirilen bu yapı, geleneksel Osmanlı hamam mimarisinin planlama, su dağıtımı ve ısıtma özelliklerini taşıyor.

Bu nedenle eser, belirli bir topluluğun tarihine ait olmasının yanında Sivrihisar'ın ortak kent kültürünün de önemli bir parçasıdır. Dönemin yapı teknolojisini, taş işçiliğini, zanaatkârlığını ve gündelik yaşam biçimini günümüze taşıması bakımından Sivrihisar'ın kültürel mirasında özel bir yere sahip olduğunu düşünüyorum.

Restorasyon süreci hangi aşamada? Yapının bütünüyle ziyarete açılması ne zaman öngörülüyor?

Arkeolojik kazı, belgeleme ve restorasyon çalışmalarında önemli bir aşamaya ulaşıldı. Temmuz 2026 itibarıyla sahadaki uygulamaların tamamlanması için yaklaşık beş ila altı aylık bir çalışma süresi öngörüyoruz. Ancak bu takvim, uygulama sırasında karşılaşılabilecek yeni bulgulara ve teknik gerekliliklere bağlı olarak değişebilir.

Alan, devam eden çalışmalar ve güvenlik koşulları çerçevesinde kontrollü biçimde görülebiliyor. Restorasyon tamamlandığında yapının Sivrihisar'ın kültürel yaşamına ve turizm rotalarına daha güçlü biçimde dâhil edilmesi hedefleniyor.

Son olarak, Sivrihisar'da yürütülen arkeolojik çalışmaların her aşamasında bizlere verdiği destek, tarihî ve kültürel mirasın korunmasına gösterdiği hassasiyet ve bilimsel çalışmalara sağladığı katkılar için Sivrihisar Belediye Başkanımız Sayın Habil Dökmeci'ye teşekkür ediyorum. Bu desteklerin, ilçemizin geçmişini geleceğe taşımada büyük bir değer taşıdığına inanıyorum.

EDİTÖRÜN NOTU

Ermeni Hamamı, taş işçiliği ve tarihî su sistemiyle Sivrihisar'ın çok kültürlü geçmişini bugüne taşıyor. Restorasyonun ardından, kentin en dikkat çekici kültür duraklarından biri olmaya hazırlanıyor.

Sivrihisar Zaimağa Konağı

Sivrihisar'ın tarihî sokaklarında karşınıza çıkan Zaim Ağa Konağı, taş duvarları, ahşap çıkmaları ve geometrik bezemeleriyle zarif bir Anadolu evidir. Ancak kapısından içeri adım attığınızda, mimarisinden çok daha büyük bir hikâyeye sahip olduğunu hissedersiniz. Çünkü bir zamanlar kalabalık bir ailenin yaşadığı bu konak, Kurtuluş Savaşı'nın en kritik günlerinden birinde devletin karar merkezine dönüşmüş; Türkiye'nin geleceğini ilgilendiren görüşmelere ev sahipliği yapmıştır.

Yenice Mahallesi'nde bulunan konağın 1902 yılında yaptırıldığı kabul edilir. Yapıyı kimin yaptırdığı ve ilk sahibinin kim olduğu konusunda kaynaklarda farklı bilgiler bulunsa da konağın Zaim Ağa ya da Zaimoğlu ailesiyle bağlantılı olduğu bilinmektedir. İki katlı yapı; taş örgüsü, ahşap taşıyıcılı duvarları, çıkmaları ve tuğla dolgularıyla geleneksel Sivrihisar mimarisinin değerli örneklerinden biridir. Sofalar, sedirler, yüklükler ve ahşap tavanlar ise burada sürdürülen aile hayatının izlerini taşır.

Zaim Ağa Konağı'nın kaderi Mart 1922'de değişti. Sakarya Meydan Muharebesi kazanılmış, ancak Batı Anadolu'daki işgal sona ermemişti. Türk ordusu yeni bir hazırlık içindeyken İtilaf Devletleri Ankara Hükûmetine ateşkes teklifinde bulundu. Teklif savaşın bitmesi için bir fırsat gibi görünse de Yunan ordusu Anadolu'da kalırken silahların susması, işgali sona erdirmek yerine kalıcılaştırabilirdi.

Mustafa Kemal Paşa, konunun cepheye yakın bir yerde hükûmet üyeleriyle değerlendirilmesini istedi. 24 Mart 1922'de İcra Vekilleri Heyeti, yani dönemin Bakanlar Kurulu, Sivrihisar'a gelerek Zaim Ağa Konağı'nda toplandı. Mustafa Kemal Paşa'nın başkanlık ettiği görüşmeye İsmet Paşa ve hükûmet üyeleri katıldı. Ankara dışında gerçekleştirilen bu tarihî toplantıda ateşkes teklifine verilecek cevap, cephedeki gelişmeler ve savaşın geleceği ele alındı.

Temel soru, Türkiye'nin barışı hangi şartlarda kabul edeceğiydi. Ankara Hükûmetinin yaklaşımı açıktı: Barış isteniyordu, ancak bu barış işgalin kabulü anlamına gelmemeliydi. Yunan kuvvetlerinin Anadolu'yu boşaltması temel şart olarak öne çıkarıldı. Böylece ateşkesin işgal ordusuna zaman kazandıran bir araca dönüşmesi engellenmek istendi.

Zaim Ağa Konağı'nı önemli yapan bu bağımsızlık kararlılığıdır. Burada alınan kararlar savaşı tek başına kazanmadı; fakat Millî Mücadele'nin siyasi duruşunun sürdürülmesine katkı sağladı. Aynı zamanda bağımsızlık mücadelesinin cephelerde olduğu kadar toplantı masalarında, diplomatik yazışmalarda ve stratejik değerlendirmelerde de yürütüldüğünü gösterdi.

Konağın tarihine ilişkin anlatılarda zaman zaman Büyük Taarruz kararının burada alındığı söylenir. Oysa taarruzun askerî planları aylar boyunca farklı merkezlerde şekillenmiştir. Buna rağmen Zaim Ağa Konağı'ndaki toplantı, taarruza giden siyasi ve askerî karar zincirinin önemli duraklarından biridir. Cephedeki durumun ve ordunun hazırlıklarının burada değerlendirilmiş olması, konağı

Büyük Taarruz'a uzanan sürecin anlamlı tanıklarından biri hâline getirir.

Mustafa Kemal Paşa'nın Sivrihisar'da bulunduğu günlerde konağı çalışma ve konaklama amacıyla kullandığı da aktarılır. Böylece yapı, birkaç günlüğüne bir aile evinden karargâha ve hükûmet toplantı merkezine dönüşmüş; bu kısa dönem konağın tarih içindeki yerini kalıcı biçimde değiştirmiştir.
Bu hikâye, Sivrihisar'ın Millî Mücadele'deki rolünü de görünür kılar. Ankara ile Batı Cephesi arasındaki konumu sayesinde ilçe, savaş yıllarında önemli bir bağlantı noktasıydı. Hükûmet üyelerinin burada toplanması, Sivrihisar'ın siyasi iradenin şekillendiği merkezlerden biri hâline geldiğini gösterir.

Eskişehir'in Kurtuluş Savaşı tarihindeki yeri çoğu zaman İnönü Muharebeleri, Kütahya-Eskişehir Savaşları ve şehrin kurtuluşuyla anlatılır. Zaim Ağa Konağı ise bu anlatıya siyasi ve diplomatik bir boyut kazandırır. Cumhuriyet burada ilan edilmemiştir; fakat Cumhuriyet'i mümkün kılan bağımsızlık anlayışı bu konağın odalarında güçlü biçimde hissedilmiştir.

Yıllar içinde yıpranan yapı, Sivrihisar Belediyesi tarafından restore edilerek yeniden ayağa kaldırıldı. Özgün taş ve ahşap dokusunun korunmasına, iç mekânların tarihî kimliğine uygun biçimde düzenlenmesine çalışıldı. Konak, 2010'lu yıllarda ziyaret edilebilen tarihî bir mekân olarak tanıtılmaya başladı; 2022'de gerçekleştirilen yenilemeyle sergileme düzeni ve canlandırmalar yeniden ele alındı.

Bugün Zaim Ağa Konağı, geleneksel bir ev ile Millî Mücadele müzesini aynı çatı altında buluşturur. Alt kattaki bölümler aile yaşamına ilişkin izler taşırken üst kattaki odalar tarihî toplantının atmosferini yeniden kurar. Mustafa Kemal Paşa'yı, Fevzi Paşa'yı ve dönemin yöneticilerini temsil eden figürler, toplantı masaları, haritalar, fotoğraflar ve belgeler ziyaretçiyi 1922 yılının gergin günlerine götürür. Temsilî canlandırmalar, tarihî bilgiyi görünür ve hissedilir hâle getirir.

Zaim Ağa Konağı'nın Sivrihisar için taşıdığı değer, geçmişe ait bir yapıyı korumaktan ibaret değildir. Ulu Camii Orta Çağ Anadolu'sunun ahşap mimarisini, Alemşah Kümbeti Selçuklu sanatını, Surp Yerrortutyun Ermeni Kilisesi çok kültürlü geçmişi, Saat Kulesi Osmanlı'nın son dönem kent yaşamını temsil ederken Zaim Ağa Konağı Millî Mücadele ve modern Türkiye tarihini anlatır. Bu nedenle konak, Sivrihisar'ın en güçlü turistik duraklarından biridir. Dış cephesindeki taş ve ahşap birlikteliği fotoğraf meraklılarına zengin ayrıntılar sunarken toplantı odası, Mustafa Kemal Paşa'nın kullandığı bölümler ve dönem canlandırmaları tarih meraklıları için etkileyici bir deneyim oluşturur.

Zaim Ağa Konağı ziyareti; Ulu Camii, Alemşah Kümbeti, Saat Kulesi, Surp Yerrortutyun Ermeni Kilisesi, tarihî Sivrihisar evleri, Kilim Müzesi ve Nasreddin Hoca Kültür Evi ile birlikte planlandığında anlamlı bir kültür rotasına dönüşür. Böyle bir gezi, ziyaretçiye Orta Çağ Anadolu'sundan Millî Mücadele yıllarına uzanan geniş bir tarih çizgisi sunar.

Zaim Ağa Konağı'nı asıl değerli kılan, bir ailenin gündelik hayatına ev sahipliği yapan odaların bir gün ülkenin kaderinin konuşulduğu mekânlara dönüşmesidir. Ahşap kapılar, taş duvarlar ve toplantı masası bugün hâlâ bu hikâyeyi sessizce anlatır. Zaim Ağa Konağı, Sivrihisar'ın geçmişini koruyan kıymetli bir yapı, Eskişehir'in Millî Mücadele hafızasını tamamlayan güçlü bir durak ve Sivrihisar'a yolu düşenlerin mutlaka görmesi gereken yerlerin başında gelir.

Hazırlayan: Tuğba Batır

Röportaj: Şeyda Okur

Bir Kilimin Üzerine İlmek İlmek Dokunan Hafıza

Sivrihisar'ın tarihini okumak için her zaman taş yapılara, kitabelere ya da eski belgelere bakmak gerekmez. Bazen geçmiş, bir tezgâhın başında atılan düğümlerde; kırmızının, lacivertin ve sarının yan yana gelişinde saklıdır. Sivrihisar kilimleri de tam olarak böyle bir hafıza taşır. İlk bakışta geometrik şekillerden oluşan renkli bir yüzey görülür; biraz yaklaşıldığında ise aileyi, sevgiyi, korkuyu, bereketi, dayanışmayı ve insanın dünyayla kurduğu bağı anlatan sessiz bir dil ortaya çıkar.

Bu dokumaların kesin olarak herhangi tarihte başladığını gösteren tek bir belge bulunmasa da Sivrihisar'da kilimcilik, kuşaktan kuşağa aktarılan köklü bir ev üretimi ve el sanatı geleneği olarak yaşamıştır. İlçe merkeziyle çevredeki köylerde kurulan ahşap ıstar tezgâhlarında çoğunlukla koyunyününden eğrilen iplikler kullanılmış; iplikler geçmişte doğal ve toz boyalarla renklendirilmiştir. Kilim tekniğinin yanında zili ve cicim dokumalara da rastlanması, Sivrihisar'daki üretimin tek biçimli değil, teknik bakımdan oldukça zengin olduğunu gösterir.

Fakat Sivrihisar kilimini değerli kılan, kullanılan malzemeden çok daha fazlasıdır. Çünkü her motif, dokuyucunun yaşadığı çevreden, inançlarından ve gündelik hayatından izler taşır. "Eli belinde" kadını, doğurganlığı ve bereketi; koçbaşı gücü; nazarlık korunma isteğini; merdivenli motif ise iyiliğe ve doğruluğa birlikte ilerlemeyi simgeler. Ayna motifi aile içindeki birlik ve dayanışmayı anlatırken, gül budağı yeni kurulan bir yuvanın çoğalması ve kök salması için dokunur. Böylece kilim, evin zeminine serilen bir eşya olmaktan çıkar; sahibinin dileğini, korkusunu ve umudunu taşıyan görsel bir mektuba dönüşür.

Bu dilin kimi sözcükleri son derece şiirsel, kimileri ise Sivrihisar'a özgü mizah duygusunu yansıtacak kadar sıra dışıdır. "Sevdim dolaştı", "iyilik-kötülük ve gece-gündüz", "yedi bela", "çoban iliği" ve "karı boşatan" gibi motif adları, dokumaların yalnız estetik değil, aynı zamanda sözlü kültürle beslenen canlı bir anlatı dünyasına sahip olduğunu gösterir. Her desenin arkasında aynı ölçüde kesinleşmiş bir tarihsel hikâye bulunmasa da bu adlar, yöre insanının hayatı sembollerle anlatma biçimini günümüze taşır.

Sivrihisar kilimleri arasında en çok tanınanı kuşkusuz Beş Bacalı Kilimdir. Özellikle Karaburhan, Sarıkavak, Dümrek ve Zey çevresinde dokunduğu bilinen bu örnek, Sivrihisar'ın en tipik seccade dokumalarından biri kabul edilir. Kilimde üst üste sıralanan bölümlerin tasavvuftaki beş merhaleyi ve insan ruhunun arınma yolculuğunu anlattığı söylenir. İnce işçiliği, dengeli renkleri ve güçlü kompozisyonuyla Beş Bacalı, zaman içinde Sivrihisar'ın kültürel kimliğinin de simgelerinden biri hâline gelmiştir.

Yöredeki dokumacılık zamanla eski

canlılığını kaybetmeye başlayınca asıl tehlike, kilimlerin ortadan kalkmasından çok onların taşıdığı bilginin unutulması oldu. Evlerde sandıklara kaldırılan, duvarlarda asılı kalan ya da miras yoluyla aileler arasında dağılan eski kilimler; motif adları, dokuma teknikleri ve ustaların hatıralarıyla birlikte yavaş yavaş görünmez hâle geliyordu. Kilim Müzesi fikri de bu kültürel kaybın önüne geçme düşüncesinden doğdu.

Uzun yıllar belediye hizmet binası olarak kullanılan yaklaşık 60 yıllık yapı, yeni belediye binasının 2016'da hizmete girmesinin ardından boşaltıldı. Eski yapının yıkılması ya da başka bir işleve ayrılması yerine kültürel bir merkeze dönüştürülmesine karar verildi. 2018'de başlayan güçlendirme ve yenileme çalışmaları yaklaşık iki yıl sürdü; ilçe merkezi ve kırsal mahallelerden ulaştırılan eski kilimler bir araya getirildi. Böylece geçmişte yönetim merkezi olan bina, bu kez Sivrihisar'ın dokuma hafızasını koruyan bir müzeye dönüştü.

Ortaya çıkan yapı, klasik anlamda eserlerin camların ardında sıralandığı durağan bir müzeden farklı kurgulandı. Yaklaşık 600 metrekarelik iki katlı binada iki sergi salonu, dokuma ve satış bölümü ile 42 sergileme alanı bulunuyor. Kilimler iklimlendirme sistemiyle desteklenen, hava almayan cam bölmelerde korunuyor. Müzenin iç ve dış mimarisinde kullanılan ahşap yüzeylere Sivrihisar kilimlerinden alınan motiflerin işlenmesi ise ziyaretçiyi daha kapıdan içeri girmeden bu kültürün içine çekiyor.

Müzenin adındaki "uygulamalı" sözcüğü özellikle önemli. Çünkü burada amaç, geçmişten kalan kilimleri seyrettirmekle sınırlı değil; dokumanın nasıl üretildiğini göstermek, tezgâhı yeniden çalıştırmak ve ustalığın yeni kuşaklara aktarılmasını sağlamak. Ziyaretçinin ipliğin tezgâhta nasıl ilerlediğini görmesi, bir motifin ne kadar sabırla oluştuğunu fark etmesi, kilimle kurduğu bağı bütünüyle değiştiriyor. Bir vitrinde görülen desen, dokuma alanına geçildiğinde emeğin ritmine dönüşüyor. Müze bu yönüyle bir sergi alanından çok, yaşayan bir kültür atölyesi niteliği taşıyor.

Sivrihisar Kilimi'nin 14 Nisan 2022'de mahreç işaretiyle tescillenmesi de bu mirasın korunması açısından önemli bir dönüm noktası oldu. Tescil belgesinde üretimin doğal boyalarla renklendirilen koyunyünü iplikler ve ahşap ıstar tezgâhlarıyla gerçekleştirilmesi; kilim, zili ve cicim tekniklerinin yöresel özellikleri ayrıntılı biçimde tanımlanıyor. Böylece Sivrihisar kilimi, yalnız kültürel değeriyle değil, üretim yöntemi ve coğrafi bağıyla da resmî koruma altına alınmış oldu.

Bugün müze, Sivrihisar'ın turizm rotasında Ulu Camii, Saat Kulesi, Zaim Ağa Konağı ve Ermeni Kilisesi gibi önemli durakları tamamlayan farklı bir deneyim sunuyor. İlçenin anıtsal yapıları ziyaretçiye devletlerin, inançların ve mimarinin tarihini anlatırken Kilim Müzesi, evlerin içindeki daha sessiz tarihe kapı açıyor. Burada büyük hükümdarların ya da savaşların değil; yün eğiren, ip boyayan, tezgâh kuran ve hayatını motiflerle anlatan kadınların hikâyesiyle karşılaşılıyor.

Müzenin turistik değeri de tam bu noktada ortaya çıkıyor. Ziyaretçiye anlaşılacak bir kültür sunuyor. Motiflerin anlamlarını öğrenen biri, müzeden çıktıktan sonra Sivrihisar'daki bir kapı bezemesine, ahşap süslemeye ya da eski bir evde karşısına çıkan dokumaya artık başka gözle bakıyor. Kilim, hediyelik bir nesne olmaktan çıkıp ilçenin ortak alfabesine dönüşüyor. Dokuma ve satış alanı ise geleneksel üretimin ekonomik olarak desteklenmesine, yerel ustalığın görünürlük kazanmasına ve kültür turizminin ilçe yaşamıyla doğrudan ilişki kurmasına imkân veriyor.

Kilim Müzesi, Ocak 2026'da kısa süreli bakım çalışmaları nedeniyle kapatılmış, belediyenin duyurusuna göre 22 Ocak 2026'da yeniden ziyarete açılmıştır. Bu bilgi, yapının günümüzde de belediyeye bağlı aktif bir kültür mekânı olarak korunduğunu gösteriyor.

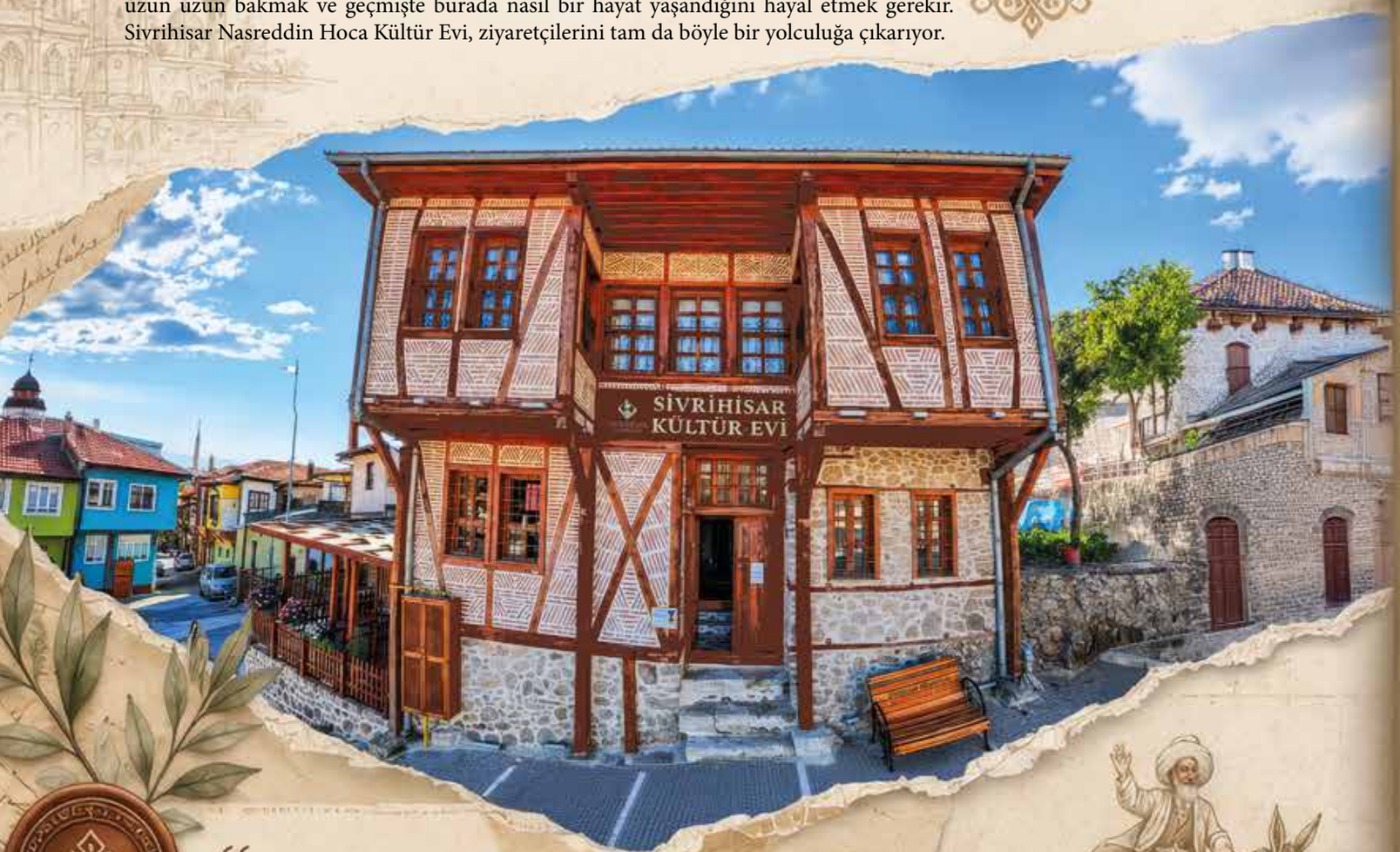
Sivrihisar Kilim Müzesi'nden çıkarken insanın aklında çoğu zaman tek bir kilim değil, kilimlerin içinden yükselen yüzlerce küçük hikâye kalır. Bir kadının dileği, bir ailenin birlik umudu, kötülükten korunma isteği, sevginin karmaşası ve insanın iyiliğe doğru yükselme arzusu… Hepsi birbiri ardına dizilmiş renkli ipliklerin arasındadır.

Belki de Sivrihisar kilimlerinin en büyük sırrı budur: Onlar geçmişi anlatırken eski görünmezler. Çünkü üzerlerindeki duygular hâlâ tanıdıktır. Sevgi, korku, umut, dayanışma ve bereket dileği değişmedikçe, tezgâhta başlayan bu hikâye de yaşamaya devam edecektir.

SİVRİHİSAR NASREDDİN HOCA KÜLTÜR EVİ

Bir şehri tanımak için kimi zaman görkemli yapılara, yüksek kulelere ya da yüzyıllara meydan okuyan anıtlara bakmak gerekir. Fakat bir şehrin ruhunu anlayabilmek için evlerinin kapısını aralamak, mutfağına girmek, odalarındaki eşyalara dokunmadan uzun uzun bakmak ve geçmişte burada nasıl bir hayat yaşandığını hayal etmek gerekir. Sivrihisar Nasreddin Hoca Kültür Evi, ziyaretçilerini tam da böyle bir yolculuğa çıkarıyor.

“İlim ilim bilmektir,
ilim kendin bilmektir.
Sen kendini bilmezsen,
ya nice okumaktir.”

— Nasreddin Hoca

Atasoy ailesi tarafından, babaları Süleyman Sabri Atasoy'un anısını yaşatmak amacıyla kültür evi olarak kullanılmak üzere bağışlanan tarihî konak, Sivrihisar Belediyesi tarafından restore edilerek 2020 yılında ziyarete açıldı. Bugün bu yapı, bir konağın mimari güzelliğini korumanın ötesinde, Sivrihisar'ın gündelik hayatını, geleneklerini ve kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel belleğini görünür kılan önemli bir yaşam alanı niteliği taşıyor.

Kültür Evi'nin kapısından içeri adım attığınızda sizi Sivrihisar'ın dünyaya armağan ettiği en güçlü kültür simgelerinden biri, Nasreddin Hoca karşılıyor.

Bu karşılama, ziyaretin nasıl bir anlatı üzerine kurulacağının da ilk işareti. Çünkü burada Nasreddin Hoca, birkaç fıkraya sıkıştırılmış tarihî bir kişilik olarak değil; mizahı, sağduyusu, hoşgörüsü ve insanı düşündürürken gülümseten yaşam anlayışıyla Sivrihisar kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak ele alınıyor.

Konağın odaları arasında ilerledikçe geçmişin gündelik hayatı yeniden kuruluyor. Yöresel kıyafetler, ev eşyaları, mutfak araçları, sofra düzenleri ve geleneksel yaşamı temsil eden canlandırmalar, ziyaretçiye bir müze vitrinine bakmaktan daha fazlasını sunuyor.

Her oda başka bir ayrıntıyı anlatıyor; bir köşede evin çalışma düzeni, diğerinde misafir ağırlama kültürü, başka bir bölümde ise Sivrihisar mutfağının hafızası beliriyor. Böylece kültür, soyut bir kavram olmaktan çıkıyor; yaşanmış, kullanılmış ve insan eliyle biçimlenmiş bir hikâyeye dönüşüyor.

Sivrihisar'ın yemek kültürü de bu anlatının önemli parçalarından biri. Yüzyıllardır aynı sofralarda buluşan tarifler, mutfakta kullanılan araçlar ve yemek hazırlama gelenekleri; ilçenin kültürel kimliğinin evlerin içinde nasıl korunduğunu gösteriyor. Çünkü bir kentin hafızası, anıtsal yapılarda olduğu kadar kokularda, tariflerde, sofra alışkanlıklarında ve bayram hazırlıklarında da saklıdır.

Kültür Evi'nin mimarisi de sergilenen eserler kadar dikkat çekici. Geleneksel Sivrihisar ev ve konak düzenini yansıtan yapı; odaları, geçişleri, ahşap ayrıntıları ve iç avlu anlayışıyla ziyaretçiye eski bir Anadolu konağındaki yaşamın mekânsal karşılığını gösteriyor. Konağın bahçesi ise ziyaretin temposunu yavaşlatan, geçmişle kurulan bağı biraz daha derinleştiren sakin bir durak oluşturuyor.

Bu yönüyle Sivrihisar Kültür Evi, ilçedeki tarihî yapıların arasında tamamlayıcı bir görev üstleniyor. Ulu Camii, Saat Kulesi, Zaim Ağa Konağı ve tarihî sokaklar Sivrihisar'ın mimari ve tarihsel birikimini anlatırken Kültür Evi, bu yapıların çevresinde hayatını sürdüren insanları görünür kılıyor. Kentin nasıl giyindiğini, ne pişirdiğini, misafirini nasıl ağırladığını, çocuklarına hangi hikâyeleri anlattığını ve geçmişten hangi değerleri taşıdığını aktarıyor.

Kültür Evi'nin turistik önemi de burada ortaya çıkıyor. Ziyaretçi Sivrihisar'dan ayrılırken gördüğü yapıların yanında, o yapıların içinde yaşanan hayatı da zihninde taşıyor. Özellikle çocuklar ve gençler açısından mekân, sözlü kültürü, aile hayatını ve geleneksel yaşam biçimlerini deneyimleyerek öğrenebilecekleri güçlü bir eğitim alanına dönüşüyor. Tematik odalar ve canlandırmalar, geçmişi okunacak bir bilgi olmaktan çıkarıp görülebilen ve hissedilebilen bir anlatıya dönüştürüyor.

Sivrihisar Nasreddin Hoca Kültür Evi, geçmişi olduğu yerde donduran bir müze değil; hafızayı bugünün insanıyla buluşturan yaşayan bir konak. Odalarında korunan her eşya, kurulan her sofra ve anlatılan her hikâye, Sivrihisar'ın kendine özgü kültüründen bir parçayı geleceğe taşıyor. Belki de bu nedenle konağın kapısından çıkarken geride bir sergi bırakmış gibi değil, eski bir Sivrihisar evine misafir olmuş gibi hissediyorsunuz.

Hazırlayan: Tuğba Batır

Röportaj: Hilal Nur Bircan

Sivrihisar'ın Coğrafi İşaretli Ürünleri

YÜZYILLARIN EMEĞİ, USTALIK VE LEZZETİ

Bir şehrin gerçek zenginliği, tarihî yapılarında olduğu kadar yüzyıllardır ürettiği, koruduğu ve kuşaktan kuşağa aktardığı değerlerinde de saklıdır. Sivrihisar; mutfağından dokuma tezgâhlarına, geleneksel kuyumculuğundan el işçiliğine uzanan köklü bir kültürel mirasa sahiptir. Her biri yaşanmışlık, emek ve ustalık taşıyan bu ürünler, ilçenin günlük hayatından doğmuş; düğünlerde, bayramlarda, sofralarda ve atölyelerde varlığını sürdürmüştür.

Coğrafi işaretle tescillenen bu değerler, bir ürünün adını korumanın ötesinde, onun yapılış biçimini, kültürel anlamını ve ait olduğu toprağın hafızasını da geleceğe taşır. Muska baklavasından dövme sucuğuna, incili küpeden Sivrihisar kilimine kadar her ürün, bu kadim ilçenin farklı bir yönünü anlatır. İşte Sivrihisar'ın emeğini, lezzetini ve kültürel kimliğini yansıtan coğrafi işaretli ürünleri…

Sivrihisar Dövme Sucuğu

Sivrihisar Dövme Sucuğu, geleneksel dövme tekniği ve iki aşamalı fermantasyon süreciyle kendine özgü aromasını kazanır. Özenle seçilen baharatlarla hazırlanan bu lezzet, 2020 yılında coğrafi işaret tescili alarak Sivrihisar'ın köklü mutfak kültürünün simgelerinden biri olmuştur.

Tescil Tarihi: 26.10.2020 - Tescil No: 578

Sivrihisar İncili Küpe

Sivrihisar İncili Küpe, ince telkâri işçiliği, zarif inci dizilimi ve geleneksel kuyumculuk ustalığını bir araya getiren özgün bir el sanatıdır. 2020 yılında coğrafi işaret tescili alan bu özel takı, yüzyıllardır yaşatılan Sivrihisar kuyumculuk geleneğinin en değerli simgelerinden biridir.

Tescil Tarihi: 17.09.2020 - Tescil No: 541

Sivrihisar Cebesi

Sivrihisar Cebesi, ince altın ya da gümüş tellerin özel tezgâhlarda örülmesiyle hazırlanan zarif bir bileziktir. 2020 yılında coğrafi işaret tescili alan bu el sanatı, ustalık, sabır ve estetiği buluşturarak Sivrihisar'ın köklü kuyumculuk geleneğini günümüze taşır.

Tescil Tarihi: 05.10.2020 - Tescil No: 554

Sivrihisar Sarkası

Sivrihisar Sarkası, kadife ya da yünlü kumaş üzerine sim, sırma, boncuk ve pullarla işlenen geleneksel bir kadın giysisidir. 2022 yılında coğrafi işaret tescili alan bu zarif cepken, ince el işçiliğiyle Sivrihisar'ın kültürel mirasını ve giyim geleneğini yaşatır.

Tescil Tarihi: 05.07.2022 - Tescil No: 1161

Hazırlayan: Özlem Aslan

Sivrihisar Kilimi

Sivrihisar Kilimi, kök boyalarla renklendirilen yün ipliklerin geleneksel tezgâhlarda sabırla dokunmasıyla hayat bulur. Beş bacalı deseni ve anlam yüklü motifleriyle öne çıkan bu eşsiz el sanatı, Sivrihisar'ın kültürel hafızasını ve yüzyıllık dokuma geleneğini günümüze taşır.

Tescil Tarihi: 14.04.2022 - Tescil No: 1077

Sivrihisar Muska Baklavası

Sivrihisar Muska Baklavası, ince açılan hamurun üçgen biçimde katlanması ve cevizli iç harçla buluşmasıyla hazırlanır. Adını muska şeklinden alan bu özel tatlı, şerbeti ve çıtır dokusuyla Sivrihisar'ın köklü mutfak kültürünü günümüze taşıyan coğrafi işaretli lezzetlerden biridir.

Tescil Tarihi: 05.09.2018 - Tescil No: 381

Sivrihisar Höşmerim Tatlısı

Sivrihisar Höşmerim Tatlısı, un, süt, tereyağı ve şekerin sabırla kavrulmasıyla hazırlanan geleneksel bir lezzettir. Kendine özgü kıvamı, sade sunumu ve geçmişten gelen tarifiyle Sivrihisar'ın mutfak kültürünü yaşatan coğrafi işaretli tatlılardan biridir.

Tescil Tarihi: 28.09.2020 - Tescil No: 547

Sivrihisar Kelem Dolması

Sivrihisar Kelem Dolması, ince yapraklı kepen keleminin kıyma ve ince deneli harçla muska biçiminde sarılmasıyla hazırlanır. Bayram ve düğün sofralarının köklü lezzeti olan bu dolma, 2022'de coğrafi işaret tescili alarak Sivrihisar mutfak mirasındaki yerini güçlendirmiştir.

Tescil Tarihi: 04.08.2022 - Tescil No: 1189

Sivrihisar Arabaşı

Sivrihisar Arabaşı, sarı et suyuyla hazırlanan çorbası ve baklava dilimi şeklinde kesilen hamuruyla kış sofralarının vazgeçilmez lezzetidir. Yüzyıllardır yaşatılan gelenek, 2022 yılında coğrafi işaret tescili alarak Sivrihisar'ın zengin mutfak kültürünün simgelerinden biri olmuştur.

Tescil Tarihi: 21.02.2022 - Tescil No: 1033

Hazırlayan: Özlem Aslan

SİVRİHİSAR

AKBAŞ ÇOBAN KÖPEĞİ

BOZKIRIN SESSİZ MUHAFIZI

Bozkırın Sessiz Muhafızı

Sivrihisar'ın sert kışları, sıcak yazları ve geniş otlakları, bu coğrafyanın en karakterli canlılarından birini şekillendirdi: Akbaş Çoban Köpeği. Eskişehir, Sivrihisar, Emirdağ ve Batı Anadolu çevresinde gelişen Akbaş, bugün özellikle Sivrihisar'la özdeşleşmiş, Türkiye'ye ait tescilli yerli bir köpek ırkıdır. Adını beyaz kürkünden alan Akbaş, sürüyü yönlendiren bir köpekten çok sürü koruma köpeğidir. Koyun ve keçilerin yakınında yaşayarak kurt, çakal ve benzeri tehditleri fark eder; önce varlığıyla caydırır, gerektiğinde sürü ile tehlike arasına girer. Beyaz rengi koyunların arasında uyum sağlamasına yardımcı olurken çobanın onu yırtıcılardan ayırmasını kolaylaştırır. Akbaş albino değildir; burun, dudak ve göz çevresindeki koyu pigmentler ırkın belirgin özelliklerindendir. Güçlü gövdesine rağmen çevik, dayanıklı ve uzun mesafelerde çalışabilecek yapıdadır. En dikkat çekici yönlerinden biri bağımsız karar verebilmesidir. Geceleri sürüyü korurken sürekli komut beklemez; çevresini gözlemler, tehlikeyi değerlendirir ve gerektiğinde harekete geçer. Ailesine ve koruduğu hayvanlara bağlı, yabancılara karşı ise temkinlidir. Asıl gücü, kontrollü ve görev bilinci yüksek yapısından gelir.

Safkan Bir Yerli Irk

Akbaş, Türkiye'ye ait tescilli yerli köpek ırklarından biridir. Ancak beyaz renkli her iri çoban köpeği safkan Akbaş kabul edilemez. Safkanlığın belirlenebilmesi için anne-baba kayıtları, soy kütüğü, fiziksel yapı, karakter ve sağlık özelliklerinin birlikte değerlendirilmesi gerekir. Sivrihisar'daki merkezde damızlıklar, Akbaş'ın belirgin fiziksel ve davranış özelliklerini taşıyan bireylerden seçiliyor. Merkezde ırk özellikleri korunarak kontrollü üretim yapıldığı belirtilse de her yavrunun uluslararası geçerliliğe sahip şecere belgesiyle verildiğini gösteren güncel, açık bir bilgi bulunmuyor. Bu nedenle en doğru ifade, ırk özelliklerini korumaya yönelik kayıtlı ve kontrollü yetiştiricilik yapıldığıdır.

Koruma Çalışması Sekiz Akbaşla Başladı

Sivrihisar'da Akbaş'ın sistemli biçimde korunması ve yetiştirilmesi için çalışmalar 2009 yılında başladı. Bölgedeki Akbaş sayısının azalması ve kontrolsüz eşleşmelerin ırk özelliklerini tehdit etmesi üzerine hazırlanan proje, köylerden seçilen sekiz damızlık Akbaş ile yaklaşık 6 bin metrekarelik bir alanda hayata geçirildi. Yıllar içinde damızlık sayısı arttı; 2017'ye gelindiğinde merkezde 80 damızlık bulunuyor, yetiştirilen yavru sayısı yaklaşık 600'e ulaşıyordu. Artan ihtiyaç üzerine Kurşunlu Mahallesi'nde

daha büyük bir tesis planlandı. Yapım ihalesi 2018'de gerçekleştirilen, yaklaşık 30 bin metrekarelik yeni merkez 2020'de hizmete girdi. Tesiste 27 barınak, yavru büyütme alanları, gezinti bölümleri, gölgelikler ve güvenlik sistemi oluşturuldu. 2022 yılında merkezdeki 60 Akbaş'a mikroçip takılarak anne-baba bilgileri, aşıları, hastalıkları, tedavi geçmişleri ve sahiplendirme kayıtları izlenmeye başlandı. Bu sistem, soy takibi ve akraba eşleşmelerinin azaltılması açısından önemli bir adım oldu.

Yavrular Ne Yapılıyor?

Tesiste doğan yavruların bir bölümü damızlık olarak merkezde bırakılıyor, uygun görülen diğer yavrular ise sağlık kontrolleri ve aşıları tamamlandıktan sonra sahiplendiriliyor. Önceliğin, Akbaş'ın doğal görevine uygun yaşayabileceği sürü sahipleri, çiftlikler ve geniş arazisi bulunan yetiştiricilere verilmesi amaçlanıyor. Geçmiş yıllarda Türkiye'nin farklı şehirlerinden yoğun talep geldiği ve yavru almak isteyenlerin aylarca bekleyebildiği biliniyor. Böylece Sivrihisar'da yetiştirilen Akbaşlar farklı bölgelerde sürü koruma görevini sürdürürken ırkın yaygınlaşmasına da katkı sağlıyor.

Tesisin Belediyeye Geçişi

Akbaş Çoban Köpeği Yetiştirme Tesisi 2025 yılında yapılan kurumlar arası protokolle Sivrihisar Belediyesine tahsis edildi. Belediye, tesisi teslim aldıktan sonra veteriner ekipleriyle inceleme yapıldığını ve eksikliklerin giderilmesi için çalışma başlatıldığını açıkladı. Tesis 2025'te sıfırdan kurulmadı. Süreç; 2009'da ilk merkezin açılması, 2020'de modern tesisin hizmete girmesi, 2022'de mikroçipli kayıt sistemine geçilmesi ve 2025'te yönetimin belediyeye devredilmesi şeklinde ilerledi. Belediyenin hedefi, Akbaş ırkını korumak, geliştirmek ve daha geniş kitlelere tanıtmak.

Ziyaret Edilebiliyor mu?

Akbaş Çoban Çiftliği, Sivrihisar Belediyesinin gezi rehberlerinde ilçenin önemli değerlerinden biri olarak yer alsa da ziyarete açık bir tesis değildir. Üretim, yetiştiricilik ve hayvan bakım çalışmalarının sürdürüldüğü çiftliğe bireysel ziyaretçi kabul edilmemektedir. Akbaş, Sivrihisar için heybetli bir köpek ırkından daha fazlasıdır. Yüzyıllardır sürülerin çevresinde sessizce nöbet tutan bu beyaz koruyucu; ilçenin hayvancılık kültürünün, bozkır yaşamının ve geleceğe aktarılması gereken canlı mirasının önemli bir parçasıdır. Akbaş Çoban Köpeği hakkında bilgi edinmek isteyenler, Sivrihisar Belediyesi tarafından hazırlanan tanıtım içeriklerini ve resmî kaynakları inceleyebilir.

Hazırlayan: Tuğba Batır

Röportaj: Veteriner Hekim Osman Duru

Zamanın zarafetini bugüne taşıyan Türkay Konağı, mimarısındeki ustalık, iç mekânlarındaki sıcaklık ve misafirperver ruhuyla geçmişten günümüze uzanan eşsiz bir yolculuk sunuyor.

1903

TÜRKAY Konağı

Türkay Konağı'nda geçmiş, misafirperverlik ve iyilik aynı çatı altında buluşuyor

Sivrihisar'ın taş sokaklarında ilerlerken beyaz duvarları, ahşap pencereleri ve cephesini saran asmasıyla Türkay Konağı hemen dikkat çekiyor. Kapısından içeri adım attığınız anda taş basamaklar, ahşabın sıcak kokusu ve geçmişten bugüne ulaşan sessiz bir atmosfer sizi karşılıyor. Her oda, her eşya ve her ayrıntı yüz yılı aşkın bir yaşamın izlerini taşıyor. Bu özel yapının bugünkü hikâyesini, uzun yıllar turizm sektöründe çalışan ve konağı yeniden hayata kazandıran Nurcan Ateş Türkay ile konuştük.

İstanbul'dan Sivrihisar'a uzanan yolculuğunuz nasıl başladı?

İstanbul'da doğup büyüdüm. Eğitim ve iş hayatımın tamamı İstanbul'da geçti. On iki yıl boyunca Kaya Hotels & Resorts'un İletişim Direktörlüğünü yaptım. Otel açılışlarından uluslararası organizasyonlara kadar birçok projede görev aldım. Eşim Sami Türkay ise Türk turizmine uzun yıllar emek vermiş önemli isimlerden biri. Öger Tur ve Kaya Grubu'nda birlikte çalıştık. Turizm anlayışımın şekillenmesinde onun büyük katkısı vardır.

Sivrihisar'la bağımız ise eşimin ailesi sayesinde kuruldu. Anne tarafı Akdeveler olarak bilinen köklü ailelerden geliyor. Ulu Camii'nin arkasında yıllarca hizmet vermiş bir hanları varmış. Misafirperverlik aslında ailemizin geçmişinden gelen bir kültür.

Eşim Sami Türkay da onların hatırası için 2014 yılında burayı satın aldı, konağı aldığımızda virane halindeydi, Taşınmaz Kültür Varlığı olarak birinci derece koruma altında olduğu için Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu denetiminde beş yıl süren titiz çalışmalar yapıldı. Her şey aslına uygun olarak restore edildi. Eşim ile el ele bu süreci büyük özveriyle inşa ettik.

Türkay Konağı'nın geçmişinde nasıl bir hikâye saklı?

Konak, 1900'lü yılların başında eski Türk

Hazırlayan: Özlem Aslan

evi mimarisine uygun şekilde inşa edilmiş. İç sofalı planı, ahşap tavanları, mermer lavaboları, yüklükleri ve zarif süslemeleriyle döneminin karakterini yansıtıyor. Yapı zaman içinde birkaç kez el değiştirmiş. Eşim Sami Türkay, konağı 2014 yılında, oldukça yıpranmış ve bakımsız bir durumdayken satın aldı. Kapının önündeki asma nedeniyle yapı, çevrede 'Asmalı Konak' olarak da biliniyor. İçeri girdiğinizde çift kanatlı ahşap kapıdan sofaya geçiliyor. Alt katta odalar, Harç Evi ve üst kata ulaşan ahşap merdiven bulunuyor. Sofadaki mermer çeşme ve lavabo, evin gündelik yaşam kültürünü gösteren önemli ayrıntılardan biri.

Üst katta ise sokak yönüne uzanan çıkma, ahşap sedir, odalar ve hamam yer alıyor. Abdestlik olarak kullanılan mermer lavabonun aynalığında üzüm sarmaşığı motifleri görülüyor. Dolaplarda, çiçekliklerde ve tavan göbeklerinde gösterişli olmaktan uzak, ağırbaşlı bir süsleme anlayışı var. Konağın güzelliği de biraz buradan geliyor; her ayrıntı kendini sessizce gösteriyor.

Konağın restorasyonu sırasında sizi en çok etkileyen ayrıntı neydi?

Yapı, korunması gereken bir kültür varlığı olduğu için restorasyon süreci büyük bir dikkatle yürütüldü. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu denetiminde gerçekleştirilen çalışmalar yaklaşık beş yıl sürdü. Amacımız konağı yenilemek değil, onu kendi kimliğiyle yeniden ayağa kaldırmaktı. Ahşap tavanlar, tavan göbekleri, yüklükler, çiçeklikler ve mermer aynalıklar korunarak restore edildi. Alt kattaki 'Maşallah 1320' yazılı alçı raflar, antika avizeler ve evin en ilginç ayrıntılarından biri olan 'Kim Geldi Penceresi' de muhafaza edildi.

Bu pencere, geçmişin gündelik yaşamına dair çok hoş bir fikir veriyor. Üst katta oturan ev sahipleri, aşağıya inmeden kapıya gelen kişiyi görebiliyor ve ipli bir düzenekle kapıyı açabiliyormuş. Bugünün görüntülü diyafon sistemlerini düşündüğünüzde, dönemine göre oldukça işlevsel bir çözüm olduğunu anlıyorsunuz. Tandır Evi'nde bulunan Don Taşı da korunarak üzeri camla kapatıldı. Geçmişte kadınların çamaşır yıkarken kullandığı bu taş, bugün ziyaretçilere gündelik hayatın nasıl yaşandığını anlatan sessiz bir tanık gibi duruyor. Şömine, su kuyusu ve kapı önündeki asma da konağın hafızasının parçası olarak yaşatılıyor.

Bu konağın sizin için anlamı nedir?

"Eşim Sami Türkay, konağı anne ve babasının hatırasını yaşatmak amacıyla satın aldı. Bizim için burası ticari bir işletmeden çok daha fazlası. Aile büyüklerimizin anısını yaşatan, Sivrihisar'a değer katan yaşayan bir kültür mirası. Konaktan elde edilen gelir; ihtiyaç sahibi öğrencilere burs verilmesi, ailelere destek olunması ve konağın korunması için kullanılıyor. Pandemi öncesinde düzenli yemek dağıtımları yapıyorduk, bugün de farklı sosyal desteklerimiz devam ediyor."

Türkay Konağı bugün misafirlerine nasıl bir deneyim sunuyor?

Konakta dört süit odamız bulunuyor. Her oda, yapının tarihî karakterine uygun şekilde farklı bir anlayışla düzenlendi. Sofa, Anı Odası, Aynalı Oda, Garb Odası, Sevgi Odası, Şark Odası, Harç Evi, Tandır Evi, Sergi Odası ve Aş Evi gibi farklı bölümler, konağın yaşam kültürünü anlatıyor. Misafirler burada bir otel odasında kalmaktan öte, geçmişin gündelik hayatına dokunuyor. Ahşap merdivenlerden çıkıyor, eski tavanların altında uyuyor, mermer lavaboların ve aile eşyalarının arasında dolaşıyor. Yaz aylarında ise avluda, hanımeli ve gül kokuları arasında kahvaltı yapabiliyorlar.

Amerika, İtalya, Rusya, Ukrayna, Fransa ve İsviçre başta olmak üzere pek çok ülkeden misafir ağırladık. Nasreddin Hoca Festivali için Sivrihisar'a gelen yabancı ekipler de konağı tercih ediyor. Kore, Mısır ve Kosta Rika'dan gelen konuklarımız oldu. Sivrihisarlı ailelerin şehir dışından gelen misafirlerini buraya getirmesi ise bizim için ayrı bir mutluluk.

Mutfağınız da oldukça konuşuluyor…

Turizm geçmişimizin verdiği deneyimle, misafirperverliğin iyi bir sofrayla tamamlandığına inanıyoruz. Konak Kafe'de servis edilen tatlıların önemli bir bölümünü kendim hazırlıyorum. San Sebastian cheesecake ve tiramisu en çok ilgi gören tatlılarımız arasında.

Kahvaltıda Cunda Kesebir Mandırası'nın peynirlerini ve Ayvalık zeytinlerini kullanıyoruz. Sivrihisarlı kadınların emeğine de yer veriyoruz. Muska baklavası, bazlama, haşhaşlı ve su böreği gibi ürünleri yerel üreticilerden temin ediyoruz. Çarşamba günü kurulan köylü pazarındaki kadınlardan alışveriş yapmaya özellikle özen gösteriyorum. Bunun yanında çevreye karşı da sorumluluk taşıyoruz. Konakta plastik ürün kullanımını mümkün olduğunca azaltıyor, doğal ve sürdürülebilir malzemelere yöneliyoruz.

Sivrihisar'a gelecek ziyaretçilere son olarak ne söylemek istersiniz?

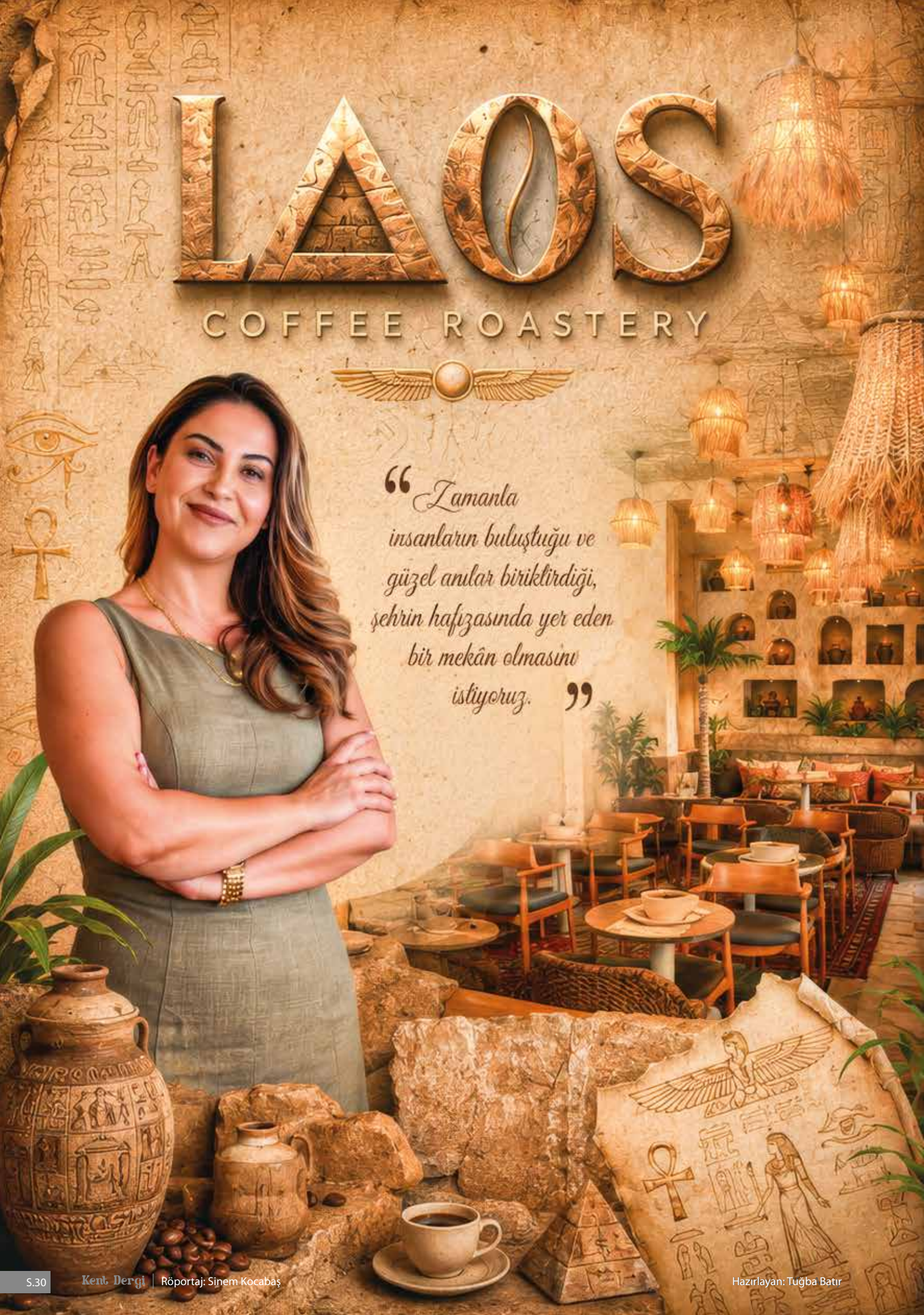
"Buraya gelenlerin konağı acele etmeden gezmelerini isterim. Ahşap tavanlara, mermer detaylara, aile eşyalarına ve avlunun huzuruna zaman ayırsınlar. Türkay Konağı bizim için geçmişin izlerini bugünün yaşamıyla buluşturan bir hafıza mekânı. Buradan ayrılan herkesin, kendisini bir misafir değil, bu evin hikâyesine ortak olmuş biri gibi hissetmesini istiyoruz."

Türkay Konağı'ndan ayrılırken kapıyı saran asmaya son kez bakıyoruz. Belki de bu yapı, tıpkı o asma gibi köklerinden güç alarak yaşamaya devam ediyor; geçmişi geleceğe taşıyan sessiz ama güçlü bir hatıra olarak…

Hazırlayan: Özlem Aslan

Röportaj: Nurcan Ateş Türkay

LAOS
COFFEE ROASTERY
“Zamanla insanların buluştuğu ve güzel anılar biriktirdiği, şehrin hafızasında yer eden bir mekân olmasını istiyoruz.”

Sivrihisar'ın Yeni Yüzü: Laos Coffee Roastery

Sivrihisar artık değişen sosyal yaşamıyla da dikkat çekiyor. UNESCO Dünya Mirası Ulu Camii, tarihi konakları ve sokaklarının ardından şimdi de yeni nesil mekânlarıyla ziyaretçilerine farklı deneyimler sunuyor. Bu değişimin en dikkat çekici örneklerinden biri ise Mısır konseptiyle ilçeye bambaşka bir atmosfer kazandıran Laos Coffee Roastery. İşletmenin kurucusu Sinem Hanım ile hem girişimcilik hikâyesini hem de Sivrihisar'ın dönüşümünü konuştuk.

Sinem Hanım, felsefe öğretmeni olduğunuzu biliyorum. Eğitmenlikten Laos Coffee Roastery'ye uzanan yolculuğunuz nasıl başladı?

Aslında eğitim hayatı bana insanı anlamayı, dinlemeyi ve farklı bakış açıları geliştirmeyi öğretti. Yıllar boyunca insanların kendilerini iyi hissedecekleri, keyifle vakit geçirecekleri bir ortam kurmanın hayalini kurdum. Kahve kültürüne olan ilgim de bu hayalle birleşince Laos ortaya çıktı. Benim için Laos insanların sohbet ettiği, dinlendiği, yeni dostluklar kurduğu ve güzel anılar biriktirdiği bir yaşam alanı. Buraya gelen herkesin günün telaşını bir süreliğine geride bırakmasını, kendine zaman ayırmasını istiyoruz. Misafirlerimizin tekrar gelmek istemesi bizim için en büyük motivasyon. Çünkü güzel bir fincan kahvenin yanında samimi bir ortam sunabilirseniz insanların hafızasında da yer edinebiliyorsunuz.

"Laos" isminin özel bir hikâyesi var mı?

Elbette. Laos ismi bizim için özgürlüğü, farklı kültürleri ve insanların bir araya geldiği sıcak yaşam alanlarını temsil ediyor. İsmin kökeni "insan" ve "özgür insan" kavramlarıyla ilişkilendiriliyor. Biz de bu anlamı benimsedik. Kahvenin ortak bir dil olduğuna inanıyoruz. İnsanları aynı masada buluşturan, sohbeti çoğaltan ve yeni hikâyeler başlatan bir kültürü temsil ediyor. Laos'u da tam olarak bu anlayış üzerine kurduk. Burada insanların kendilerini ait hissedebilecekleri, huzur bulabilecekleri bir atmosfer oluşturmaya çalışıyoruz. Mekânın tasarımından müziğine kadar her ayrıntının bu ruhu yansıtmasını önemsiyoruz.

Mısır konseptiyle hazırlanan Laos, Sivrihisar'da oldukça dikkat çekiyor. "Sivrihisar için fazla iddialı" diyenlere cevabınız ne olur?

Ben buna katılmıyorum. Güzel mekânların büyük şehirlerle sınırlı kalmaması gerektiğine inanıyorum; Sivrihisar bunu fazlasıyla hak ediyor. İnsanlarımız iyi kahve içmeyi, kaliteli ortamlarda vakit geçirmeyi ve farklı deneyimler yaşamayı hak ediyor. Misafirlerimizin "Böyle bir konsepti burada beklemiyorduk." demesi de doğru yolda olduğumuzu gösteriyor.

Bir ilçenin dönüşümüne tanıklık etmek ve bu değişimin bir parçası olmak size neler hissettiriyor?

Bu benim için büyük bir gurur. Gönül bağı kurduğunuz bir yere değer katmak çok özel bir duygu. Laos'un Sivrihisar'a bakışı değiştirmesi, gençlere ilham vermesi ve ilçenin sosyal yaşamına katkı sağlaması en büyük hedefimiz. Zamanla insanların buluştuğu ve güzel anılar biriktirdiği, şehrin hafızasında yer eden bir mekân olmasını istiyoruz.

Laos markasını gelecekte Eskişehir merkezden ve çevre illerden gelen ziyaretçiler de daha yakından tanıyacak mı?

Laos zaten güçlü ve büyüyen bir marka. Ben de Sivrihisar şubesiyle bu hikâyenin bir parçası olmaktan mutluluk duyuyorum. Amacımız, Laos'un kalite anlayışını ve kahve kültürünü Sivrihisar'da en iyi şekilde temsil etmek. Zamanla yalnızca Sivrihisar'dan değil, Eskişehir merkezden ve çevre ilçelerden gelen misafirlerin de uğrak noktalarından biri olacağımıza inanıyorum. İnsanların "Sivrihisar'a gitmişken Laos'a da uğrayalım." diyeceği bir durak olabilmek bizim için en büyük başarı olacaktır. Turizm hareketliliğinin artmasıyla birlikte Laos'un da ilçenin yeni buluşma noktalarından biri olacağına inanıyoruz. Burasının Sivrihisar deneyiminin bir parçası olarak hatırlanmasını istiyoruz.

Bir felsefe öğretmeni gözüyle baktığınızda Sivrihisar'ın geçmişten bugüne uzanan değişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sivrihisar çok güçlü bir tarihe ve köklü bir kültürel mirasa sahip. Ancak geçmişi korurken geleceğe de uyum sağlayabilmek gerekiyor. Son yıllarda bunun güzel örneklerini görüyoruz. Tarihini yaşatan ama aynı zamanda yeniliklere açık bir Sivrihisar oluşuyor. Bence gerçek gelişim, geçmişi unutmadan geleceği inşa edebilmektir. Bu değişimin bir parçası olmak da beni ayrıca mutlu ediyor. Gençlerin ilçelerine daha fazla sahip çıkması, yeni fikirlerle üretmeye başlaması ve girişimciliğin artması geleceğe dair umut veriyor. Bu dinamizmin önümüzdeki yıllarda Sivrihisar'ı çok daha farklı bir noktaya taşıyacağına inanıyorum.

Son olarak Kent Dergi okurlarına neler söylemek istersiniz?

Herkesi Sivrihisar'ı yeniden keşfetmeye davet ediyorum. Burası artık kültürü, gastronomisi ve yeni nesil yaşam alanlarıyla da görülmeye değer bir ilçe. Yolunuz ne zaman Sivrihisar'a düşerse Laos Coffee Roastery'de bir kahve molası vermeden dönmeyin.
Sizi sıcak bir gülümsemeyle karşılamak ve özenle hazırladığımız kahvelerimizi paylaşmak bizim için büyük bir mutluluk olacak. Umarım Laos'tan ayrılırken yalnızca kahvemizin tadını değil, burada yaşadığınız atmosferi ve Sivrihisar'ın misafirperverliğini de yanınızda götürürsünüz.

Pizza Tomato

Dilimden Düşmeyen Lezzet

Gerçek İtalyan lezzetini, en taze malzemelerle ve ustalıkla hazırladığımız özel tariflerimizle buluşturuyoruz. Her dilimde kalite, her lokmada mutluluk sunmak için buradayız.

Çünkü bizce iyi pizza, unutulmaz bir deneyimdir!

İtalyan Tutkusu Türkiye'de!

Pizza Tomato, İtalya'nın geleneksel tatlarını modern dokunuşlarla birleştirerek sizlere benzersiz bir lezzet deneyimi sunuyor.

TAZE MALZEME
USTA İŞİ

GERÇEK İTALYAN LEZZETİ Sivrihisar'da!

"İyi bir pizza, önce güvenle başlar."

Belçika'da edindiği kurumsal deneyimi Sivrihisar'a taşıyan Pizza Tomato işletmecisi, yerli bir markaya neden yatırım yaptığını, hizmet anlayışını ve geleceğe dair hedeflerini anlattı.

Uzun yıllar Belçika'da yaşadınız. Bu süreç girişimcilik anlayışınızı nasıl şekillendirdi?

Belçika'da geçirdiğim yıllar bana iş disiplini, sistemli çalışma ve müşteri memnuniyetinin önemini öğretti. Oradaki kurumsal iş kültürünü yakından gözlemleme fırsatı buldum ve bu yaklaşımı kendi çalışma hayatıma da taşıdım.

Türkiye'ye döndükten sonra Sivrihisar'da inşaat sektöründe çeşitli projeler gerçekleştirdim. Ancak aklımın bir köşesinde her zaman hizmet sektöründe yer alma isteği vardı. İnsanlarla doğrudan iletişim kurabilmek, onların memnuniyetine anında tanık olmak benim için çok kıymetliydi. Tomato Pizza ile yollarımız da tam bu noktada kesişti.

Franchise seçenekleri arasında sizi Tomato Pizza'ya yönlendiren ne oldu?

Benim için en önemli kriterlerden biri markanın yerli olmasıydı. Tomato Pizza, Türk damak tadını çok iyi bilen ve buna uygun ürünler geliştiren güçlü bir marka. Bunun yanında ürün kalitesi, üretim standartları ve franchise sistemindeki profesyonel yaklaşımı güven verdi. En önemlisi de müşteri memnuniyetini merkeze alan anlayışı, benim hizmet anlayışımla birebir örtüştü.

Tomato Pizza'yı tercih eden misafirleri nasıl bir lezzet deneyimi bekliyor?

Bizim önceliğimiz her zaman kalite ve süreklilik. Günlük hazırlanan taze hamur, özel domates sosumuz ve özenle seçilmiş malzemelerimizle aynı lezzeti her siparişte sunmaya özen gösteriyoruz. Elbette hızlı ve hijyenik hizmet de bu anlayışın ayrılmaz bir parçası. Bizim hedefimiz insanların keyifle vakit geçireceği, tekrar gelmek isteyeceği bir deneyim oluşturmak.

Sivrihisar halkının yeni açılan Tomato Pizza'ya ilgisi beklentilerinizi karşıladı mı?

Açıkçası beklediğimizin de üzerinde sıcak bir ilgiyle karşılaştık. İlk günden itibaren hem lezzetimiz hem de hizmet anlayışımız olumlu geri dönüşler aldı. Misafirlerimizin memnuniyetini görmek bizi daha da motive ediyor. Bu ilgi, doğru bir yatırım yaptığımızı gösterirken aynı zamanda sorumluluğumuzu da artırıyor.

İnşaat sektöründen gıda sektörüne geçiş sizin için nasıl bir değişim oldu?

İnşaat daha uzun soluklu ve proje odaklı ilerleyen bir alan. Gıda sektöründe ise her gün yeniden başlıyorsunuz. Çok daha hızlı karar vermeniz, operasyonu anlık yönetmeniz ve müşterinin beklentilerine anında karşılık vermeniz gerekiyor. Elbette iki sektör farklı dinamiklere sahip ancak disiplinli çalışma, planlama ve kalite anlayışı her ikisinin de temelini oluşturuyor.

Ekibinizi oluştururken nasıl bir yaklaşım benimsediniz?

Yerel istihdama katkı sağlamak bizim için önemli bir değer. Bu nedenle ekibimizin büyük bölümünü Sivrihisarlı gençlerden oluşturduk. Onlara hem mesleki deneyim kazandırmayı hem de birlikte gelişebileceğimiz bir çalışma ortamı kurmayı hedefledik. İş yerimizi ekip ruhunun hissedildiği bir aile ortamı olarak görüyoruz.

Misafirlerinizin en çok tercih ettiği lezzetler hangileri? Sizin favoriniz nedir?

Sivrihisar'da özellikle karışık pizzamız büyük ilgi görüyor. Bunun yanında özel soslarımızla hazırlanan tariflerimiz de kısa sürede müdavimlerini oluşturdu. Benim favorim ise malzeme dengesi ve klasik lezzetiyle karışık pizza. Bence iyi bir pizzanın sırrı gösterişten çok doğru malzeme ve doğru dengede saklı.

Tomato Pizza için önümüzdeki dönemde nasıl bir hedef çiziyorsunuz?

İlk hedefimiz, Tomato Pizza'yı Sivrihisar'da herkesin güvenle tercih ettiği, kalıcı bir marka haline getirmek. Bunun yanında ilerleyen süreçte yeni şubelerle büyümeyi de planlıyoruz. Ancak bizim için büyümekten daha önemli olan şey, hizmet kalitemizi sürekli geliştirerek her misafirimize aynı memnuniyeti yaşatabilmek. Çünkü uzun vadeli başarının temelinde güven ve istikrar olduğuna inanıyoruz.

Hazırlayan: Tuğba Batır

Röportaj: Cem Altınçanak

SİVRİHİSAR YÖRESEL LEZZETLERİ

Çeşm-i Cihan LOKANTASI

SOFRAMIZDA *Sivrihisar var*

Bereketli topraklardan, yüzyıllık tariflerden ve kadın emeğinden doğan lezzetler; Çeşm-i Cihan'da misafirlerini ağırlıyor.

YÖRESEL LEZZETLERİMİZDEN BAZILARI

Bamya Çorbası

Kelem Dolması

Höşmerim

Muska Baklava

Arabaşı Çorbası

Etli Yaprak Sarması

BİR TAT, BİR HİKÂYE...

Her yemeğimizde Sivrihisar'ın kültürü, paylaşma geleneği ve misafirperverliği var. Çorbasından tatlısına, ana yemeğinden sarmasına kadar tüm lezzetlerimiz gelenekten geleceğe taşınıyor.

Sivrihisar'ın Sofrasına Kurulan Kültürel Miras

Bir şehri tanımanın en güzel yollarından biri sokaklarında yürümekse, bir diğeri de aynı şehrin sofrasına oturmaktır. Çünkü bir kentin tarihi yalnızca taş yapılarda, konaklarda ya da müzelerde değil; nesilden nesile aktarılan tariflerde, aynı özenle kurulan sofralarda ve yıllardır değişmeyen lezzetlerde de yaşamaya devam eder. Sivrihisar'da bu kültürel mirası en güçlü şekilde yaşatan adreslerden biri ise Çeşm-i Cihan Yöresel Lezzetler Lokantası.

Adını, Osmanlı döneminde "dünyanın göz bebeği" anlamında kullanılan Çeşm-i Cihan ifadesinden alan bu mekân, aslında Sivrihisar mutfağının yaşayan hafızası olarak hizmet veriyor. Belediye bünyesinde faaliyet gösteren lokanta, ilçenin yüzyıllardır süregelen yemek kültürünü bugünün sofralarına taşıyarak geleneksel tarifleri koruyan önemli bir gastronomi durağı hâline gelmiş durumda.

Çeşm-i Cihan'ın hikâyesi, yöresel yemeklerin unutulmaması ve kadın emeğinin desteklenmesi amacıyla başlatılan bir projeyle şekillendi. İlk olarak kadınların hazırladığı ev yemeklerini ziyaretçilerle buluşturan bu girişim, kısa sürede Sivrihisar'ın en çok ilgi gören noktalarından biri oldu. 2025 yılında ise yenilenen yapısı ve modern kimliğiyle yeniden hizmete açılarak hem ilçe halkına hem de kente gelen misafirlere daha kapsamlı bir deneyim sunmaya başladı. Lokantanın en dikkat çekici yönlerinden biri ise mutfağındaki emeğin büyük ölçüde Sivrihisarlı kadınların ellerinden çıkıyor olması. Evlerde yıllardır pişirilen tarifler burada profesyonel bir mutfağa taşınırken, kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi de yaşamaya devam ediyor. Bu yönüyle Çeşm-i Cihan, kadın istihdamına katkı sağlayan sosyal bir proje olmasının yanında, kaybolmaya yüz tutan yöresel tariflerin korunmasına da önemli bir katkı sunuyor.

Menüye baktığınızda aslında bir yemek listesinden çok, Sivrihisar'ın gastronomi tarihini görüyorsunuz. Ekşili aromasıyla damakta iz bırakan bamya çorbası, Anadolu'nun en eski saklama geleneklerinden biri olan beyaz tarhana, ince ince sarılan yaprak sarması, geleneksel kelem dolması, emek isteyen su böreği ve coğrafi işaretli Sivrihisar muska baklavası, burada aynı sofrada buluşuyor. Her biri yıllardır düğün sofralarının, bayramların ve aile buluşmalarının vazgeçilmez lezzetleri arasında yer alıyor. Çeşm-i Cihan'ın bulunduğu yapı da bu anlayışı yansıtıyor. Binanın cephesinde yer alan "Çeşmek, Değer, Aktarım ve Cihan" ifadeleri, aslında işletmenin temel felsefesini özetliyor. Burada amaç kültürü aktarmak, yerel değerleri yaşatmak ve Sivrihisar'ın gastronomi mirasını gelecek kuşaklara ulaştırmak.

Bugün Sivrihisar'ı gezmeye gelen ziyaretçiler; Ulu Camii'ni, Saat Kulesi'ni, Zaim Ağa Konağı'nı ya da Kilim Müzesi'ni gördükten sonra rotalarını Çeşm-i Cihan'a çeviriyor. Çünkü tarihî sokaklarda başlayan yolculuk, burada kurulan sofrada tamamlanıyor. Bir tabak bamya çorbası ya da muska baklavası, bazen uzun bir müze gezisinin anlatamadığını tek lokmada hissettirebiliyor.

Belki de Çeşm-i Cihan'ı özel yapan tam olarak bu... Burada servis edilen her yemek, Sivrihisar'ın toprağından, kültüründen ve insanından süzülüp gelen ortak bir hafızanın parçası. Bu nedenle Çeşm-i Cihan, yöresel lezzetlerin sunulduğu bir lokantadan çok daha fazlası; geçmişle bugünü aynı sofrada buluşturan, Sivrihisar'ın kültürel kimliğini lezzet aracılığıyla yaşatan ve her ziyaretçisini bu kadim coğrafyanın hikâyesine ortak eden yaşayan bir kültür ve gastronomi durağı olarak öne çıkıyor.

Hazırlayan: Tuğba Batır

Röportaj: Mürşide Ay

NASRETTİN HOCA

NASREDDİN HOCA'NIN DOĞDUĞU TOPRAKLAR

Anadolu'da yüzyıllardır anlatılan öyle bir isim vardır ki, onun fıkraları çocukların ilk duyduğu hikâyelerden, büyüklerin ise hayatı anlamlandırırken başvurduğu en güçlü öğretilerden biridir. Kimi zaman bir eşeğin sırtında, kimi zaman göl kenarında elinde maya torbasıyla, kimi zaman da oturduğu dalı keserken karşımıza çıkar. Her anlatıda başka bir insanlık hâline dokunur; bazen açgözlülüğü, bazen ön yargıyı, bazen de umudu anlatır. İnsanları güldürürken düşündüren, en karmaşık meseleleri birkaç cümleyle görünür kılan bu bilge, Nasreddin Hoca'dır.

Her ne kadar birçok kişi onu Akşehir ile özdeşleştirse de, hikâyesi Eskişehir'in Sivrihisar ilçesine bağlı Hortu Köyü'nde başlar. Günümüzde Nasreddin Hoca Mahallesi olarak anılan bu yerleşim, 1208 yılında Hoca'nın dünyaya geldiği yer olarak kabul edilir. Sivrihisar'ın taş evleri, dar sokakları ve geniş bozkır manzarası, onun dünyaya bakışını şekillendiren ilk çevredir. Günlük hayatın küçük ayrıntılarını büyük derslere dönüştüren mizahının kökleri de bu sade Anadolu yaşamında aranır.

Babası Şemsüddin Efendi köyün imamıdır; annesi Sıdıka Hatun ise Hoca'nın ilk eğitimini aldığı aile ortamının merkezindedir. Küçük yaşlardan itibaren dinî eğitimini babasından alan Nasreddin Hoca, daha sonra Sivrihisar ve Konya medreselerinde öğrenimini sürdürür. Ahlak, hukuk ve toplum hayatına ilişkin konularda kendisini geliştirir. Bir süre doğduğu köyde imamlık yaptığı, halkın gündelik meseleleriyle ilgilendiği anlatılır. İlmini ilerletmek amacıyla Akşehir'e gider; burada dönemin önemli mutasavvıfları ve âlimlerinden ders alır, zamanla kadılık, müderrislik ve bilirkişilik gibi görevler üstlenir. Ancak onu yüzyıllar boyunca yaşatan ne görevleri ne de unvanlarıdır.

Nasreddin Hoca'yı ölümsüzleştiren, günlük hayatın içinden doğan ve insan tabiatını bütün açıklığıyla ortaya koyan fıkralarıdır. Onun mizahı, insanları küçümseyen değil; düşündüren, sorgulatan ve gerçeği tebessüm ettirerek anlatan bir bilgelik taşır. Hoca, karşısındakine doğrudan ders vermek yerine onu kendi davranışıyla yüzleştirir. Bu nedenle fıkralarındaki kahkahanın ardından çoğu zaman sessiz bir düşünme anı gelir.

Bugün herkesin bildiği "Göle Maya Çalma" fıkrası da bu topraklarla özdeşleşmiştir. Rivayete göre Hoca, köyün yakınındaki göle elindeki yoğurt mayasını çalar. Çevresindekiler şaşkınlıkla, "Hocam, hiç göl maya tutar mı?" diye sorunca, tarihe geçen cevabı verir: "Ya tutarsa…" İmkânsız bir işe girişmek gibi görünen bu davranış, aslında Hoca'nın umudunu ve ihtimallere açık olma hâlini anlatır. "Ya tutarsa" sözü, zamanla bir fıkranın sınırlarını aşarak Anadolu insanının umudu bırakmayan tavrının simgelerinden biri hâline gelmiştir. Olmayacak gibi görünen bir ihtimalin peşinden gitmek, hiçbir şey yapmadan beklemekten daha değerlidir. Bu nedenle göle maya çalma anlatısı; cesaret, iyimserlik ve hayal kurma üzerine kurulmuş güçlü bir yaşam öğretisidir.

Bugün Sivrihisar'da düzenlenen Göle Maya Çalma etkinliği ile bu kültürel miras yaşatılır. Hoca'nın doğduğu topraklara gelen ziyaretçiler, göl kıyısında bu unutulmaz fıkrayı yeniden hatırlar.

Nasreddin Hoca'nın diğer fıkraları da aynı sade ama derin bakış açısını taşır. Eşeğe ters binmesi, insanların olaylara hangi yönden baktığını sorgulatan ince bir mizah örneğidir.

Hazırlayan: Tuğba Batır

Nasreddin Hoca'nın köyüne kadar gelmişken, göle maya çalmadan dönmek olmazdı... Ya tutarsa!

Rivayete göre Hoca, öğrencilerine sırtını dönmemek için eşeğe ters biner; böylece alışılmışın dışında görünen davranışının ardında mantıklı bir gerekçe bulunduğunu gösterir.

Bindiği dalı kesmesi fıkrası, insanın kendi davranışlarının sonucunu görmekte ne kadar zorlanabildiğini anlatır. Hoca'nın düşeceğini söyleyenleri önemsememesi, ardından olay gerçekleştiğinde şaşırması, gündelik hayattaki çelişkilerin mizahi bir yansımasıdır. Kazan doğurdu fıkrası ise insanların çıkarlarına uyduğu sürece akıl dışı durumlara inanabildiğini gösterir. Kazanın doğurduğuna sevinenlerin, öldüğüne inanmak istememesi, insanın işine gelen gerçeği kolayca kabul etmesini zekice eleştirir.

Hoca'nın "Ye kürküm ye", "Parayı veren düdüğü çalar" ve "Acemi bülbül bu kadar öter" gibi anlatıları da toplum hayatındaki gösterişi, çıkar ilişkilerini ve insanın kendi sınırlarını bilmesi gerektiğini hatırlatır. Bu yüzden onun fıkraları basit birer gülmece örneği değildir. Her biri, insan davranışlarını gözlemleyen, yanlışları kırmadan gösteren ve kuşaktan kuşağa aktarılan küçük bilgelik metinleridir. Bugün Nasreddin Hoca'nın doğduğu ev, Sivrihisar'ın önemli kültür duraklarından biridir. Geleneksel Sivrihisar konut mimarisini yansıtan bu tarihî yapı; taş duvarları, ahşap bölümleri, avlusu ve sade düzeniyle dönemin gündelik yaşamından izler taşır. Hoca'nın çocukluk yıllarını geçirdiğine inanılan bu mekân, ziyaretçilere anlatılarla şekillenmiş bir hafıza alanı sunar.

Yıllar içinde çeşitli onarım ve restorasyonlardan geçirilen evin korunmasında, yapının özgün dokusunun yaşatılması ön planda tutulmuştur. Taş ve ahşap unsurların güçlendirilmesi, yıpranan bölümlerin geleneksel malzemelerle yenilenmesi ve ziyaret güzergâhlarının düzenlenmesiyle yapı yeniden ayağa kaldırılmıştır. Gerçekleştirilen çalışmaların ardından ev, tarihî kimliğini koruyan ve ziyaretçilerin Hoca'nın yaşamını yakından tanıyabileceği bir kültür durağı hâline gelmiştir.

Avlusunda dolaşırken, taş duvarlarına dokunurken ya da ahşap odalarında gezerken insan, sanki Hoca biraz sonra kapıdan çıkacak ve yeni bir fıkra anlatacakmış hissine kapılır. Evin çevresindeki Nasreddin Hoca figürleri, eşek heykelleri ve hikâyelerini hatırlatan ayrıntılar bu hissi güçlendirir. Köyün sakin atmosferi, Hoca'nın mizahının doğduğu Anadolu dünyasını anlamak isteyenler için önemli bir tamamlayıcıdır.

Bugün Sivrihisar'a yolu düşenler için Nasreddin Hoca doğduğu evde, köy meydanında, göle maya çalma geleneğinde, anlatılan fıkralarda ve düzenlenen etkinliklerde yaşamaya devam eden ortak bir hafızadır. Hortu'dan Akşehir'e uzanan hayatı, Anadolu'nun kültürel sınırlarını aşmış; Balkanlar'dan Orta Asya'ya kadar geniş bir coğrafyada farklı adlarla anlatılmıştır.

Çünkü bazı insanlar yaşadıkları çağın değil, bütün çağların insanıdır. Nasreddin Hoca da aradan geçen sekiz asra rağmen insanın zaaflarını, umutlarını ve çelişkilerini aynı canlılıkla anlatmayı sürdürüyor. Belki de onu hâlâ bu kadar yakın hissetmemizin nedeni, fıkralarında geçmişten çok bugünün insanını görmemizdir. O, yüzyıllar sonra bile yüzümüzde küçük bir tebessüm bırakırken aynı soruyu sormaya devam eder:

"Ya tutarsa?"

Hazırlayan: Tuğba Batır

Röportaj: Hava Aydın

SİVRİHİSAR'IN KAYALIKLARINDA

METİN YURDANUR AÇIK HAVA HEYKEL BAHÇESİ

SANATIN DOĞDUĞU TOPRAKLARDA, İNSANIN İZİ

Bazı müzeler dört duvar arasında kurulur. Sessiz koridorlarında dolaşır, eserlerin karşısında durur ve çıktığınızda onları geride bırakırsınız. Metin Yurdanur Açık Hava Heykel Bahçesi ise bunun tam tersini yapıyor. Burada ne duvarlar var ne de tavan. Gökyüzü kubbe, Sivrihisar Kayalıkları ise müzenin en büyük galerisi. Daha ilk adımda anlıyorsunuz ki burası, eserlerin sergilendiği bir alan değil; sanatın doğduğu yere yeniden döndüğü bir hikâye.

Bahçenin hikâyesi, Metin Yurdanur'un çocukluğuna uzanır. Sivrihisar'ın kayalıkları, antik izleri ve geleneksel yaşamı içinde büyüyen sanatçı, yıllar sonra farklı kentlere yayılan eserlerini doğduğu topraklarla yeniden buluşturmayı hayal etti. Onun düşüncesi, heykellerin dört duvar arasında değil; rüzgâra, güneşe ve Sivrihisar'ın kayalıklarına karışarak yaşamaya devam etmesiydi. Bu hayal, 2011 yılında kamu kurumları ve yerel yönetimin desteğiyle somutlaşmaya başladı. Surp Yerrortutyun Ermeni Kilisesi çevresindeki kayalık alan seçildi; heykeller, çevre düzenlemeleriyle birlikte yıllar içinde araziye yerleştirildi.

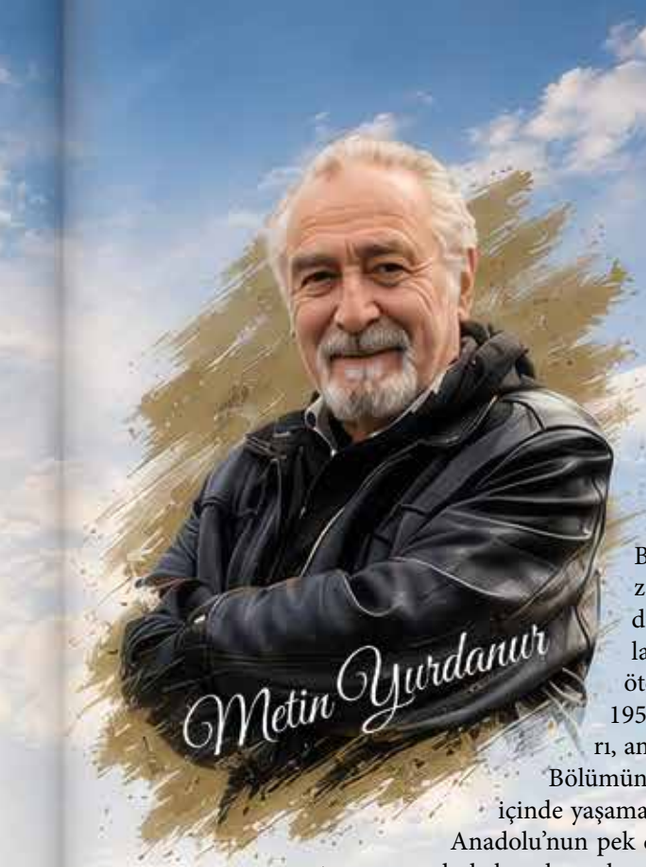
Metin Yurdanur'un aile konağını belediyeye tahsis etmesi de bu kültür rotasını güçlendirdi. Restore edilen yapı, sanatçının yaşamını ve üretim sürecini anlatan bir anı müzesi ve atölye niteliği kazandı. Böylece ziyaretçiler, açık alandaki eserlerle sanatçının kişisel hikâyesini aynı yolculuk içinde keşfetme fırsatı buldu.

2017 yılında ziyarete açılan bahçede, Anadolu'nun tarihine ve toplumsal hafızasına iz bırakmış isimlerin yanı sıra işçiler, madenciler, kadınlar ve isimsiz kahramanlar da yer alıyor. Atatürk, Yunus Emre, Nasreddin Hoca, Yaşar Kemal ve Nene Hatun gibi figürler, gündelik hayatın emekçileriyle aynı coğrafyada buluşuyor. Heykellerin kayalık araziye doğal biçimde yerleştirilmesi, alanın en etkileyici yönlerinden biri. Bir kayanın ardında tarihî bir kişilikle, bir patikanın sonunda emeği anlatan başka bir eserle karşılaşmak mümkün. Heykeller burada vitrinlerin içinde değil; rüzgârla, güneşle ve mevsimlerle birlikte yaşamaya devam ediyor.

Metin Yurdanur Açık Hava Heykel Bahçesi, bu yönüyle bir sergi alanından fazlası. Sanatçının doğduğu coğrafyaya bıraktığı anlamlı bir armağan, Sivrihisar'ın tarih ile çağdaş sanatı buluşturan en özgün duraklarından biri. Buradan ayrılırken akılda kalan, heykeller kadar sanatın başladığı yere dönerek tamamladığı bu güçlü hikâyedir.

Hazırlayan: Özlem Aslan

> *Heykel, benim için taş ya da madene değil; insanın yüreğine dokunma sanatıdır.*

Bazı sanatçılar eserlerini galerilere yapar; bazılarıysa şehirlerin hafızasına işler. Metin Yurdanur, Türkiye'nin meydanlarında, parklarında ve kamusal alanlarında insan hikâyelerini görünür kılan bu sanatçılardan biri. Onun heykelleri bronzdan ya da taştan yapılmış figürlerin ötesinde; emeğin, özgürlüğün ve yaşanmışlıkların sessiz anlatıcılarıdır. 1951'de Sivrihisar'da doğan Yurdanur, çocukluğunu Anadolu'nun tarihî kayalıkları, antik izleri ve geleneksel yaşamı içinde geçirdi. Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümündeki eğitiminin ardından öğretmenlik yaptı; daha sonra sanatın toplumun içinde yaşaması gerektiğine inanarak hayatını heykele adadı. Bugün Ankara'dan İstanbul'a, Anadolu'nun pek çok kentinden yurt dışına kadar uzanan geniş bir coğrafyada onun imzasını taşıyan eserlerle karşılaşmak mümkün. Atatürk'ten Yunus Emre'ye, Nasreddin Hoca'dan Yaşar Kemal'e, Nene Hatun'dan Karacaoğlan'a kadar birçok tarihî ve kültürel kişiliği heykellerine taşıyan Yurdanur, bununla yetinmedi. Madencileri, çiftçileri, çocukları, kadınları, göç eden insanları ve isimsiz kahramanları da sanatının merkezine yerleştirdi. Çünkü ona göre heykel, büyük hikâyelerin sanatıdır.

Metin Yurdanur'un eserlerine bakıldığında ilk dikkat çeken şey, figürlerin gösterişli duruşundan çok taşıdıkları duygudur. Bir bakış, bir el hareketi ya da yürüyüş anı; bazen uzun bir konuşmadan daha fazla şey anlatır. Onun heykellerinde güç, insanın direncinde, umudunda ve yaşam mücadelesinde saklıdır. Bu nedenle eserleri, düşünmeye de davet eder.

Sanat yaşamı boyunca çok sayıda ulusal ve uluslararası ödüle layık görülen Metin Yurdanur, 1998 yılında Devlet Sanatçısı unvanını aldı. Ancak onun en büyük ödülü, eserlerinin milyonlarca insanın günlük yaşamının bir parçası hâline gelmesi oldu. Meydanlardan geçen bir çocuk, parkta dinlenen yaşlı bir çift ya da bir anıtın önünde fotoğraf çektiren ziyaretçiler… Hepsi farkında olmadan Yurdanur'un sanatının tanıkları hâline geliyor.

Belki de bu uzun sanat yolculuğunun en anlamlı durağı, doğduğu topraklarda kurulan Metin Yurdanur Açık Hava Heykel Bahçesi oldu. Türkiye'nin farklı şehirlerine dağılmış eserlerinin önemli bir bölümü, Sivrihisar Kayalıkları'nın doğal dokusu içinde yeniden hayat buldu. Tarihle doğanın buluştuğu bu alanda heykeller, bir müze salonunun sessizliğinde değil; rüzgârın, gökyüzünün ve kayaların arasında ziyaretçileri karşılıyor. Böylece sanatçı, yıllarca Anadolu'nun hikâyelerini taşıdığı eserlerini, ilham aldığı coğrafyaya emanet etmiş oluyor.

Metin Yurdanur'un sanatı, insanı merkeze alan güçlü bir yaşam felsefesinin yansımasıdır. Onun heykelleri geçmişi bugüne, bugünü ise geleceğe bağlayan sessiz köprüler kurar. Belki de bu yüzden, Sivrihisar Kayalıkları arasında dolaşırken görülen her eser, tek başına bir heykelden çok daha fazlasıdır; Anadolu'nun ortak hafızasına bırakılmış kalıcı bir izdir.

Hazırlayan: Özlem Aslan

BALIKDAMI
KUŞ CENNETİ

Suyun Hafızasında Bir Kuş Cenneti

Sivrihisar'ın güneyinde, bozkırın sakin görünümü bir anda değişir. Sazlıklar çoğalır, su kıvrılarak ilerler, gökyüzünün sesi kuş kanatlarıyla dönüşür. Balıkdamı Kuş Cenneti, uzaktan sessiz bir sulak alan gibi görünse de yaklaştıkça yaşayan, nefes alan büyük bir ekosisteme dönüşür.

Balıkdamı'nın oluşumunda Sakarya Nehri'nin taşıdığı sular ve taşkınlar belirleyici olmuştur. Zaman içinde oluşan sığ göletler, su kanalları, çamurlu kıyılar, sazlıklar ve su basar çayırlar; birçok canlının aynı alanda yaşayabildiği zengin bir doğal ortam meydana getirmiştir.

Bu nedenle Balıkdamı, tek parça bir gölden çok, su seviyesinin mevsimlere göre değiştiği canlı bir sulak alan sistemidir.

Balık ve sucul canlı çeşitliliği, başta kuşlar olmak üzere pek çok türü buraya çeker. Balıkçıllar, kıyı kuşları, ördekler, yırtıcılar ve göç sırasında mola veren sürüler aynı manzaranın farklı parçalarıdır. Bilimsel bir araştırmada alanda 210 kuş türü kaydedilmiş; bunların 103'ü yerli, 78'i yaz göçmeni, 24'ü kış göçmeni ve 5'i transit göçmen olarak sınıflandırılmıştır. Daha uzun süreli gözlemlerde ise tür sayısının 286'ya ulaştığı belirtilmektedir.

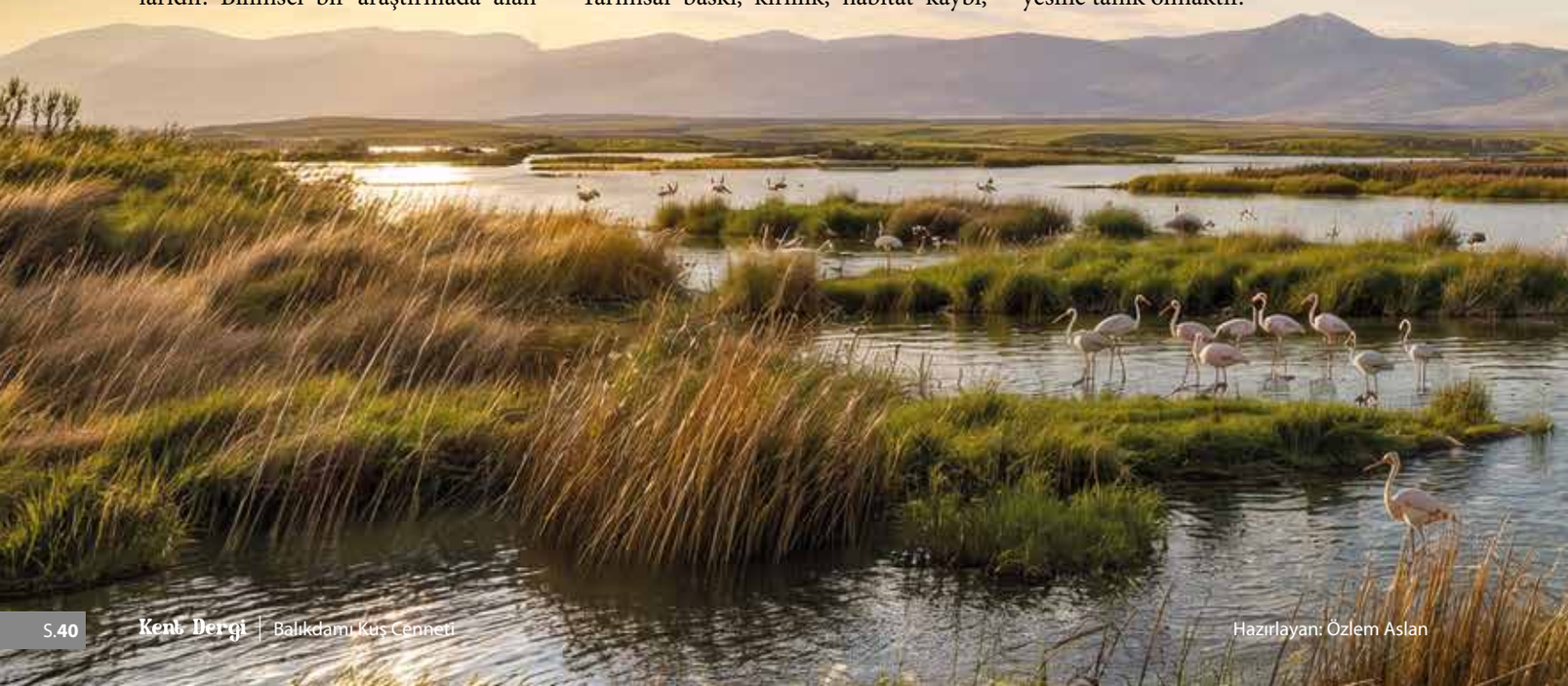
Balıkdamı'nın işlevi güzel bir manzara sunmanın çok ötesindedir. Burası kuşlar için beslenme, dinlenme, saklanma ve bazı türler için üreme alanıdır. Binlerce kilometre yol kat eden göçmen kuşlar burada enerji toplar, beslenir ve yolculuklarına devam eder. Sazlıklar yavrulara korunak sağlarken, sığ sular balıklar, böcekler, kurbağalar ve küçük su canlıları bakımından zengin bir ortam oluşturur.

Bu ekolojik değer nedeniyle Balıkdamı 1980 yılında ikinci derece doğal sit alanı, 1994 yılında ise yaban hayatı koruma sahası ilan edilmiştir. Koruma çalışmaları kuşların yanı sıra sazlıkların, çayırların, sucul yaşamın ve doğal taşkın düzeninin devamını amaçlar.

Tarımsal baskı, kirlilik, habitat kaybı, yoğun insan kullanımı ve yasa dışı avcılık ise alanın karşı karşıya olduğu başlıca tehditlerdir.

Turistik açıdan Balıkdamı'nın en güçlü yanı, ziyaretçisine gerçek bir doğa deneyimi sunmasıdır. Gözetleme kulesinden sulak alanı izlemek, sazlıklar arasındaki ışığı fotoğraflamak ve gün batımında suyla bozkırın birleştiği manzaraya tanıklık etmek burayı özel kılar. Kuş gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı, çevre eğitimi ve bilimsel çalışmalar için büyük bir potansiyele sahip olan Balıkdamı, doğru biçimde korunup tanıtıldığında Sivrihisar turizmini tarih ve gastronominin ötesine taşıyabilecek önemli bir duraktır.

Balıkdamı'nı değerli kılan, doğanın burada hâlâ kendi ritmine göre hareket etmesidir. Su yükselir, çekilir; sazlar rüzgârla eğilir; kuşlar gelir ve gider. Kışın sessiz görünen kıyılar, baharda yüzlerce kanatla canlanır. Balıkdamı'nı gezmek, sabit bir manzarayı görmek değil; her mevsim yeniden yazılan bir doğa hikâyesine tanık olmaktır.

Hazırlayan: Özlem Aslan

Gökyüzünden Geçen Yollar

Balıkdamı'nda kuşları izlerken, kıtalar arasında süren büyük bir yolculuğun küçük bir bölümüne tanıklık ederiz. Türkiye; Avrupa, Asya ve Afrika arasında hareket eden kuşların önemli göç güzergâhları üzerinde yer alır. Balıkdamı da sığ suları, sazlıkları ve besin zenginliği sayesinde bu yolculuğun güvenli duraklarından biridir.

Buraya gelen kuşların göç rotaları türe, hava koşullarına ve besin durumuna göre değişir. Yaz göçmenleri ilkbaharda Afrika, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'daki kışlama alanlarından kuzeye yönelir; bir bölümü Anadolu'da ürerken bazıları Avrupa ve Asya'daki daha kuzey bölgelere devam eder. Sonbaharda ise aynı yolculuk tersine döner. Leylekler, pelikanlar, kaşıkçılar, balıkçıllar ve kıyı kuşları bu hareketin en dikkat çekici yolcularıdır.

Flamingolar, uygun su seviyesi ve besin bulduklarında Balıkdamı'nda konaklar. Ak pelikanlar ise ilkbahar ve sonbahar geçişlerinde gruplar hâlinde görülebilir. Erguvani balıkçıl, kara leylek, çeltikçi, uzunbacak ve kılıçgaga gibi türler daha çok ilkbaharla birlikte belirginleşir. Kış aylarında ise kuzeyden gelen ördekler, kazlar ve kıyı kuşları alanın yeni misafirleri olur; fiyu, kaşık gaga, suna ve bazı düdükçün türleri öne çıkar.

Kuş hareketliliğinin en yoğun olduğu dönemler mart sonundan mayıs sonuna kadar süren ilkbahar göçü ile ağustos sonundan ekim ayına uzanan sonbahar geçişidir. İlkbaharda üreme tüyleri, eş arama davranışları ve artan kuş sesleri alanı daha canlı hâle getirir. Sonbaharda yavruların da sürülere katılmasıyla daha kalabalık gruplar görülebilir. Kış ayları su kuşlarını, yaz ayları ise üreyen türleri gözlemlemek için değerlidir.

Fotoğrafçılar için en verimli zaman, gün doğumundan sonraki ilk iki saat ile gün batımından önceki son iki saattir. Sabahın yumuşak ışığı tüy detaylarını ve su yansımalarını belirginleştirir. Akşam saatlerinde ise gözetleme kulesi, sazlıklar ve uçan kuşlar güçlü siluetlere dönüşür.

Balıkdamı'nı anlatan en etkileyici kareler her zaman yakın plan kuş fotoğrafları değildir. Gözetleme kulesini, geniş sulak alanı ve gökyüzünü aynı kadraja almak bölgenin kimliğini daha güçlü yansıtır. Sazlıklardan havalanan kuşlar, suya yansıyan flamingolar, V düzeninde uçan leylekler, alçaktan süzülen pelikanlar ve sis içinden beliren kuş siluetleri güçlü fotoğraf fırsatları sunar. Burada sabır, ekipmandan daha önemlidir. Sessizce beklemek, ani hareketlerden kaçınmak ve kuşların yuvalarına yaklaşmamak gerekir. Özellikle üreme döneminde kuşları daha yakın bir kare uğruna rahatsız etmekten kaçınılmalıdır. Balıkdamı'nı fotoğraflamanın en doğru yolu, doğanın ritmine uyum sağlamaktır.

Çünkü burada en iyi kare çoğu zaman planlanmaz. Bir balıkçıl sazların arasından yükselir, bir pelikan sürüsü suyun üzerinde belirir ya da gün batarken kulenin çatısına tek bir kuş konar. Deklanşöre bastığınız o anda, binlerce kilometrelik bir göç yolculuğunun Balıkdamı'ndaki kısa molasını kaydedersiniz.

Hazırlayan: Özlem Aslan

Alemşah Kümbeti

BİR EMANET, BİR DUÂ, BİR BELLEK

Taşa İşlenen Bir Vefa Hikâyesi

Bazı yapılar taşıdıkları duygularla yüzyılları aşar. Sivrihisar'ın simgelerinden biri olan Alemşah Kümbeti de böylesi bir hikâyenin sessiz tanığıdır. Yaklaşık yedi asırdır ayakta duran bu zarif yapı, aslında bir hükümdarın kardeşine duyduğu vefanın taşlara işlenmiş hâlidir.

1327-1328 yıllarında, Melikşah tarafından genç yaşta hayatını kaybeden kardeşi Sultan Şah'ın anısını yaşatmak amacıyla yaptırılan kümbet, kapısındaki kitabede de anlatıldığı gibi yalnızca bir türbe olarak değil, aynı zamanda bir mescit ve medreseyle birlikte tasarlanan büyük bir hayır eserinin parçası olarak inşa edildi. O dönemde Anadolu, İlhanlı hâkimiyetinin etkisi altındaydı; buna rağmen Selçuklu taş işçiliğinin inceliği ve estetik anlayışı bu yapıda bütün ihtişamıyla yaşamaya devam etti. Sekizgen gövdesi, piramidal külahı ve ince taş süslemeleriyle Anadolu'daki en zarif kümbet örneklerinden biri kabul edilen yapı, yalnızca bir mezarı korumak için yapılmadı. Selçuklu geleneğinde kümbetler, hatıranın sonsuza kadar yaşatıldığı anıt yapılar olarak görülüyordu. Alemşah Kümbeti de bu anlayışın en güçlü temsilcilerinden biri oldu. Alt katındaki mumyalık bölümü, üstteki ziyaret mekânı ve kapısını çevreleyen geometrik ile bitkisel bezemeler, dönemin taş ustalarının ulaştığı sanat seviyesini bugün bile hayranlık uyandıracak biçimde gözler önüne seriyor. Aradan geçen yaklaşık 700 yıl boyunca nice deprem, savaş ve doğal yıpranmaya rağmen yapı ayakta kalmayı başardı. Zaman içinde çeşitli onarımlar gören kümbet, son yıllarda gerçekleştirilen kapsamlı restorasyon çalışmalarıyla özgün mimarisine zarar vermeden güçlendirildi ve gelecek kuşaklara aktarılacak şekilde koruma altına alındı. Böylece içinde sakladığı kardeşlik hikâyesi de yaşamaya devam etti.

Bugün Alemşah Kümbeti'ne bakıldığında görülen yalnızca Selçuklu taş işçiliğinin seçkin bir örneği değildir. Aynı zamanda, yedi asır önce bir kardeşin ardından duyulan özlemin, vefanın ve unutulmama arzusunun zamana meydan okuyan sessiz bir anıtıdır. Belki de bu yüzden, Sivrihisar'ın kalbinde yükselen her taş, ziyaretçilerine tek bir cümleyi fısıldamayı sürdürür: "İnsan fanidir; ama vefa, doğru ellere emanet edildiğinde yüzyıllarca yaşayabilir."

Hazırlayan: Özlem Aslan

Alemşah Çay Bahçesi

GÖLGESİ SERİN, SOHBETİ BEREKETLİ

Sohbetin, Dostluğun ve Huzurun Adresi

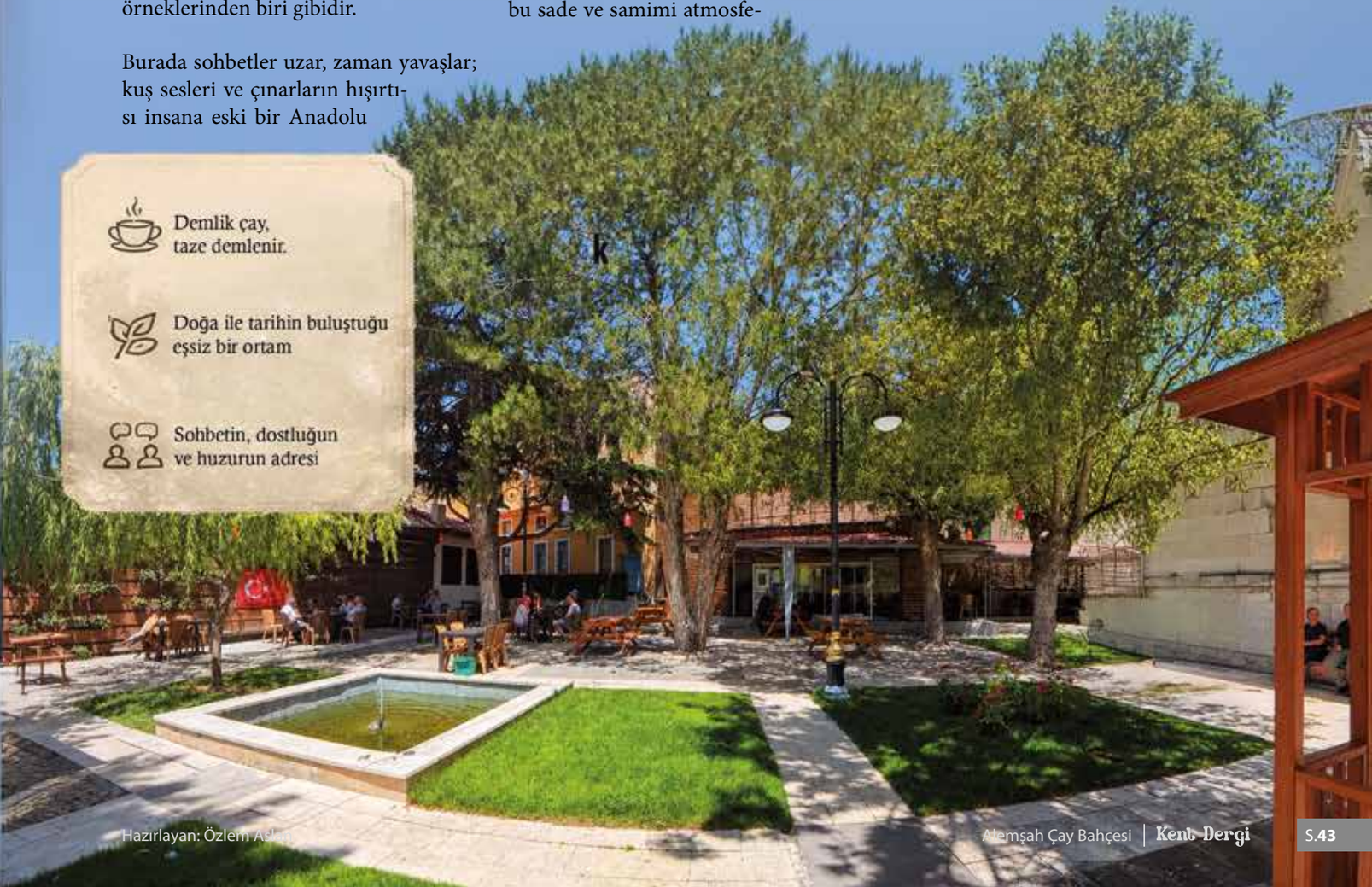
Alemşah Kümbeti'nin yüzyıllardır taşıdığı sessiz hikâye, birkaç adım ötesinde bambaşka bir atmosfere dönüşür. Asırlık çınarların serin gölgesine kurulan Alemşah Çay Bahçesi, tarihin dinginliğiyle günlük yaşamın sıcaklığını aynı sofrada buluşturan ender mekânlardan biridir.

Kümbetin hemen yanı başındaki bu küçük bahçe, Sivrihisar'ın geçmişle bugün arasında kurduğu doğal bağın en güzel örneklerinden biri gibidir.

Burada sohbetler uzar, zaman yavaşlar; kuş sesleri ve çınarların hışırtısı insana eski bir Anadolu kasabasının sakinliğini hatırlatır. Yazın serinlik veren ağaçların altında, çevredeki tarihî doku atmosferi tamamlar. Her yudum çay, yedi asırlık bir tarihin gölgesinde içilir.

Bir masada Sivrihisarlılar sohbet ederken, birkaç adım ötede ziyaretçiler soluklanır. Çay bardaklarının sesi, kuşların ötüşü ve yaprakların hışırtısı arasında modern hayatın telaşı bir süreliğine geride kalır. Bahçenin güzelliği de bu sade ve samimi atmosferinde saklıdır. Sivrihisar'ı gezenlerin yolu çoğu zaman bu bahçeye uğrar.
Bir tarafta Alemşah Kümbeti'nin yüzyıllara meydan okuyan taşları, diğer tarafta çınarların altında süren günlük yaşam vardır. Geçmiş ve bugün burada aynı manzaranın içinde buluşur.

Alemşah Çay Bahçesi, tarihle göz göze gelip şehrin ruhunu hissedebileceğiniz ve Sivrihisar'dan ayrılırken hafızanızda yer eden özel mekânlardan biridir.

Hazırlayan: Özlem Aslan

Bozkırda Yazılan Bir Başarı Hikayesi

Anadolu'nun ortasında, taş sokakları ve granit kayalıklarıyla yıllardır sessizliğini koruyan Sivrihisar, 2020 yılının sonbaharında başlayan bir yolculukla bambaşka bir kimlik kazandı. 17 Ekim 2020'de TRT 1 ekranlarında izleyiciyle buluşan Gönül Dağı, ilk bakışta sıcak bir aile hikâyesi anlatıyor gibi görünse de zamanla bundan çok daha fazlasına dönüştü. Çünkü bu dizi yıllardır kendi hâlinde yaşayan bir Anadolu kasabasını da Türkiye'nin en çok konuşulan turizm destinasyonlarından biri hâline getirdi.

Anadolu'nun ortasında, taş sokakları, tarihî konakları ve gökyüzüne yükselen granit kayalıklarıyla yıllardır kendi sessizliğini koruyan Sivrihisar, 2020 yılının sonbaharında başlayan bir yolculukla bambaşka bir kimlik kazandı. 17 Ekim 2020'de TRT 1 ekranlarında izleyiciyle buluşan Gönül Dağı, zamanla bir televizyon dizisinin ötesine geçti; kendi hâlinde yaşayan bir Anadolu ilçesini Türkiye'nin en çok merak edilen kültür rotalarından biri hâline getirdi.

Hikâye, hayallerinin peşinden koşan üç kuzenin çevresinde şekillense de izleyiciyi etkileyen asıl unsur, anlatının karakterlerle sınırlı kalmamasıydı. Bozkır, sokaklar, evler, kahvehaneler ve meydanlar da hikâyenin birer parçasına dönüştü. Bir avluda kurulan sofra ya da dükkân önünde edilen sohbet, Anadolu insanının gündelik yaşamına dair güçlü bir duygu taşıyordu.

İzleyici bu dünyada kendi çocukluğundan, memleketinden ve aile hafızasından izler buldu. Yapım ekibi de hikâyenin ruhunu yapay dekorlarda değil, gerçek Anadolu'nun içinde aradı ve aradığı atmosferi Sivrihisar'da buldu. Tarihî konakları, dar sokakları, geleneksel mimarisi ve geniş bozkır manzaralarıyla ilçe, kısa sürede dizinin sessiz başrolüne dönüştü.

Sivrihisar'ın kayalıkları, gün doğumu ve batımında değişen renkleri, vadilere yayılan ışık ve uçsuz bucaksız gökyüzü dizinin görsel dilini şekillendirdi. Yönetmen Yahya Samancı'nın kurduğu dünyada mekân, oyuncuların arkasındaki bir fon değildi; dağlar, yollar, meydanlar ve evler de hikâyenin içindeydi. Geniş bozkır planları, doğal ışığı öne çıkaran kompozisyonlar ve yalın kamera dili, izleyiciye yapay bir televizyon kasabasından çok, gerçekten yaşayan bir Anadolu yerleşimi sundu. İnsanların kapı önünde oturduğu, esnafın birbirini tanıdığı ve hayatın kendi ritminde aktığı bu dünya, kısa sürede milyonlarca kişinin hafızasında yer etti.

Dizi ilerledikçe ekran ile gerçek hayat arasındaki sınır belirsizleşti. İzleyiciler artık Taner'i, Veysel'i ve Ramazan'ı seyretmekle yetinmiyor; onların yürüdüğü sokaklarda yürümek ve yaşadığı evleri görmek istiyordu. Dizinin hayali kasabası Gedelli, gerçek hayatta Sivrihisar'la özdeşleşmeye başladı. Bu merak kısa sürede seyahat hareketliliğine dönüştü. Özellikle hafta sonları ilçeye gelen ziyaretçiler, dizide gördükleri mekânları bulmak için sokakları dolaşmaya başladı. Taner'in evi, Ramazan'ın evi, Mü-

Hazırlayan: Özlem Aslan

nir Başkan'ın konağı ve Sefer'in dolmuş durağı, dizinin takipçileri için başlıca ziyaret noktaları hâline geldi.

Ancak Gönül Dağı'nın Sivrihisar'a sağladığı katkı, çekim mekânlarının ziyaret edilmesiyle sınırlı kalmadı. Dizi için ilçeye gelenler, kısa süre içinde Sivrihisar'ın gerçek kültürel zenginliğiyle karşılaştı. Ulu Camii, Saat Kulesi, Zaim Ağa Konağı, Surp Yerrortutyun Ermeni Kilisesi, geleneksel evler, açık hava heykelleri ve Pessinus Antik Kenti ziyaretçilerin rotasına eklendi.

Böylece dizi turizmi, kültür turizmine açılan güçlü bir kapıya dönüştü. Televizyonda görülen bir sokak, ziyaretçiyi tarihî bir camiye; bir ev ise ilçenin geçmişine uzanan daha geniş bir keşfe yönlendirdi. İnsanlar dizi mekânlarını görmek için geldikleri Sivrihisar'dan, ilçenin mimarisi, yemekleri ve kültürel mirası hakkında yeni bilgiler edinerek ayrılmaya başladı.

Artan ziyaretçi ilgisi ilçenin ekonomik ve sosyal hayatına da yansıdı. Kafeler, restoranlar ve yöresel ürün satan dükkânlar daha hareketli günler yaşamaya başladı. Hafta sonları ilçe merkezine gelen tur otobüsleri ve sokaklardaki kalabalıklar, Sivrihisar'ın günlük yaşamının tanıdık görüntülerinden biri hâline geldi.

Yerel esnaf açısından dizi, televizyonda yayınlanan bir yapımın ötesinde yeni iş imkânları anlamına geliyordu. Yöresel ürünlerin sunumu çeşitlendi, turizme yönelik hizmet anlayışı gelişti ve ilçenin potansiyeline ilişkin farkındalık arttı. Gönül Dağı sayesinde Sivrihisar'ın adını ilk kez duyan pek çok kişi, burayı günübirlik bir gezi noktası olarak değerlendirmeye başladı. Bu ilgi, Sivrihisar halkının yaşadığı yere bakışını da değiştirdi.

Günlük hayatın içinde sıradanlaşan sokaklar, evler ve konaklar, dışarıdan gelen ziyaretçilerin ilgisiyle yeniden değer kazandı. Yerel halk, ilçenin mimari ve kültürel birikimini daha güçlü biçimde fark etmeye başladı.

Gönül Dağı'nın etkisi fiziksel mekânlarla da sınırlı değildi. Dizi, Anadolu'nun aile yapısını, komşuluk ilişkilerini, dayanışma kültürünü ve üretme arzusunu görünür kıldı. Karakterlerin küçük imkânlarla büyük hayaller kurması ve aile bağlarını koruması, izleyiciyle güçlü bir duygusal bağ kurulmasını sağladı. Sivrihisar da zamanla bu değerlerin yaşadığı coğrafya olarak algılanmaya başladı. Bu nedenle ilçeye gelen ziyaretçiler, bir televizyon setinden daha fazlasını görmek istiyor. Bir sokakta yürümek, eski bir evin önünde durmak ya da kayalıkların karşısında gün batımını izlemek, dizinin atmosferine dokunmanın bir yoluna dönüşüyor.

Gönül Dağı, Türkiye'de dizi turizminin dikkat çekici örneklerinden biri oldu. Yapım, Sivrihisar'ın marka değerini yükseltirken ilçenin ulusal ölçekte tanınmasına güçlü katkı sundu. Dizinin uzun yıllar boyunca yayınlanması, bu etkinin geçici bir merak olarak kalmasını engelledi. Her yeni sezon, Sivrihisar'ın hafızalardaki yerini biraz daha güçlendirdi.
Oluşan ilgi-

nin planlı bir turizm yaklaşımıyla desteklenmesi ise büyük önem taşıyor. Çekim mekânlarını kültürel miras noktalarıyla birleştiren yürüyüş rotaları, bilgilendirme panoları ve tematik gezi programları, bu ilgiyi kalıcı hâle getirebilir.

Gönül Dağı aynı zamanda Sivrihisar'ın görsel hafızasını kayıt altına alan önemli bir arşiv niteliği taşıyor. Dizide yer alan sokaklar, evler ve meydanlar, yıllar sonra ilçenin belirli bir dönemine tanıklık eden görüntüler olarak kalacak.
Belki de dizinin en büyük başarısı, anlattığı hikâyeyi coğrafyasından ayırmamasıdır. Karakterlerin sevinçleri, kırgınlıkları ve hayalleri bozkırın içinde şekillendi. Bu nedenle diziyi Sivrihisar'dan, Sivrihisar'ı da dizinin oluşturduğu duygudan ayrı düşünmek giderek zorlaştı.

Dizi bir gün final yapabilir, setler dağılabilir ve kameralar Sivrihisar'dan ayrılabilir. Ancak Gönül Dağı'nın ilçeye bıraktığı iz çok daha uzun ömürlü olacaktır. Çünkü bazı yapımlar yayınlandıkları dönemle sınırlı kalırken bazıları çekildikleri coğrafyanın kimliğine karışır. Gönül Dağı da artık Sivrihisar'ın yakın dönem hikâyesinin önemli bir parçasıdır. İlçeyi Türkiye'ye tanıtan, Anadolu'nun sıcaklığını milyonlarca eve taşıyan ve bir televizyon hikâyesini gerçek bir kültür rotasına dönüştüren yapım olarak hatırlanacaktır.

Ekranda başlayan bu hikâye, çoktan gerçek hayatın içine karışmıştır.

Hazırlayan: Özlem Aslan

Uça Park

Bir Fidanla Başlayan Mucize

Sivrihisar'ın tarihî sokaklarını geride bırakıp Uça Park'a ulaştığınızda, bozkırın ortasında yükselen çamların gölgesi karşılar sizi. Adını ilçenin havacılık geçmişinden aldığı sanılsa da parkın hikâyesi gökyüzünde değil, toprağa dikilen ilk fidanlarda başlar. Park, 1962 yılında kurulan Yeşil Sahaları İhdas ve Ağaçlandırma Derneğinin çalışmalarıyla oluşturuldu. Bu yeşillendirme hareketinin öncüsü, doğaya duyduğu sevgiyle tanınan Hacı Bayram Mustafa Uça idi. Kumluyol mevkiindeki kurak araziye yıllar boyunca çam, meşe ve sedir fidanları dikildi; büyüyen alan zamanla Sivrihisar'ın en önemli yeşil bölgelerinden birine dönüştü. Mustafa Uça'nın soyadının parka verilmesiyle burası, doğaya adanmış büyük bir emeğin hatırasını taşımaya başladı.

Bu yeşil atmosferin içinde hizmet veren Emir Et Ocakbaşı & Kafe Bistro, Uça Park gezisini keyifli bir sofra molasıyla tamamlıyor. Çam ağaçlarının arasında konumlanan işletme; mangal ve ocakbaşı lezzetleri, sıcak-soğuk içecekleri ve dinlenmeye elverişli ortamıyla hem Sivrihisarlılara hem de ilçeyi ziyaret eden misafirlere hitap ediyor. Böylece park, gezilip geçilen bir mesire alanı olmanın ötesine geçerek doğanın, sohbetin ve yemeğin aynı yerde buluştuğu yaşayan bir sosyal merkeze dönüşüyor.

Uça Park'ı özel kılan, ağaçlarından önce taşıdığı insan hikâyesidir. Bir insanın doğaya duyduğu sevgiyle başlayan bu yolculuk, bugün Sivrihisar'ın gölgesinde dinlendiği, kuşaktan kuşağa aktarılan yeşil bir miras olarak yaşamayı sürdürüyor.

Hazırlayan: Özlem Aslan

ESSE
SERAMİK MAKİNALARI

Temelden modern tesislere uzanan

"başarı dolu bir yolculuk"

- Güçlü üretim kapasitesi
- Sağlam mühendislik çözümleri
- Güvenilir iş ortakları

www.esseseramik.com
75. Yıl Mah. O.S.B. 11288 Sk. No:3
Odunpazarı / Eskişehir

Bize güvenen tüm iş ortaklarımıza, paydaşlarımıza ve ekip arkadaşlarımıza teşekkür ederiz.

"İnsanlığın mutluluğundan daha yüce bir amaç yoktur."

FİRUZ KANATLI

ETİ

MUTLULUK DENİNCE AKLA

